

Volledige studieopdracht voor de opmaak van het masterplan voor het Muziek- en podiumkunstencentrum en voor de voorwaardelijke realisatie van de uitbreiding, renovatie en restauratie van het operacomplex in Gent

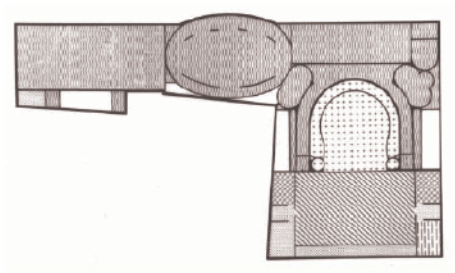
Visie

De ontwikkeling en transformatie van de Gentse Opera bouwt verder op de geschiedenis van het originele gebouw en maakt tegelijk gebruik van de opportuniteiten die worden geboden door de toekomstige uitbereiding van de site en de wens voor een bredere programmatie. Zo wordt deze illustere plek omgevormd tot een volwaardig muziek- en podiumkunstencentrum.

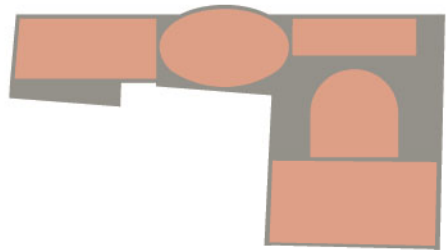
Het karakteristieke plan van het historische operagebouw, met een enfilade van elegante publieke kamers als tegengewicht voor de grote zaal, is de katalysator voor de voorgestelde herdefiniëring van het gehele centrum. Deze drie bestaande hogergelegen salons werden opgevat als een reeks onderling verbonden maar toch onafhankelijke publieke kamers. Elk met een eigen identiteit, vorm en karakter. Deze stonden open voor interpretatie en toe-eigening door de (gegoede) burgers van Gent als ruimtes voor culturele bijeenkomsten en evenementen van allerlei aard, van bals tot banketten.

Het voorliggende plan herinterpreteert dit inherente potentieel voor diversiteit en opent de site voor een breder spectrum van de hedendaagse maatschappij, naast het verwelkomen van een ruimer aanbod aan voorstellingen en evenementen van verschillende schaal. Architecturaal wordt dit bereikt door voort te bouwen op de huidige ordening van kwalitatieve kamers door de toevoeging van nieuwe kamers, verspreid over de gehele site, elk flexibel en aanpasbaar in gebruik en met een uitgesproken karakter. Samen worden deze opgevat als een collectief van open, doorwaadbare en actieve ruimtes, zowel binnen als buiten, die verbonden zijn met het dagdagelijkse alsook feestelijke leven van de stad rondom. Zij vormen de kern van een breder, geïntegreerd netwerk aan faciliteiten dewelke de creatieve werkomgeving zal vormen voor Opera Ballet Vlaanderen en haar gasten. Hoewel enkele van deze ruimtes, nieuw of bestaand, meer specifieke primaire functies hebben, kunnen ze allemaal op een occasioneel moment worden opgevat als een mogelijke voorstellings- of presentatieruimte.

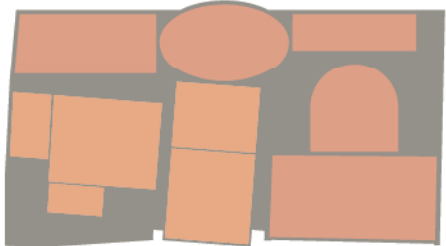
Hoewel het bestaande operagebouw rijk is aan prachtige interieurs, voelen zowel het gebouw als het gehele bouwblok momenteel zeer gesloten aan en engageert het zich weinig of niets tot de omliggende stad en haar potentiële publiek. Recente ontwikkelingen in Gent, waaronder de Stadshal en de Krook, gaven de stad vormen van publiek interieur, welke uiteenlopende mogelijkheden bieden voor toe-eigening en informeel gebruik. Het voorstel is opgezet als onderdeel van dit stedelijke netwerk van open publieke binnenruimtes en neemt een vorm aan die het publiek aanmoedigt tot het betreden en het gebruiken van dit centrum.

Historisch plan

De originele 'goede' kamers in het operagebouw

De toegevoegde 'goede' kamers in het muziek- en podiumkunstencentrum

Stedelijk figuur: 1. Muziek- en podiumkunstencentrum, 2. Stadshal, 3. Krook

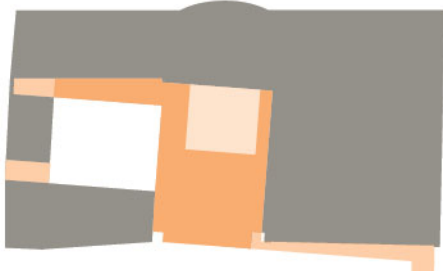
Architecturale vertaling

Wanneer dit zich naar architectuur vertaald, wordt een eerste stap het wegnemen van alle lagen aan toevoegingen en uitbereidingen die momenteel het centrum van de site innemen. Hierdoor wordt de oorspronkelijke volumetrie van het operagebouw en het voormalige postgebouw onthuld als een perimetervolume met een relatief ondiepe planopbouw en lichtinval langs beide zijdes. Het logegebouw met de huidige backstage-faciliteiten, gelokaliseerd aan het kanaal tussen het postgebouw en de toneeltoren, is slechts van tertiaire erfgoedwaarde en wordt afgebroken waardoor nieuwe relaties mogelijk worden tot de waterkant.

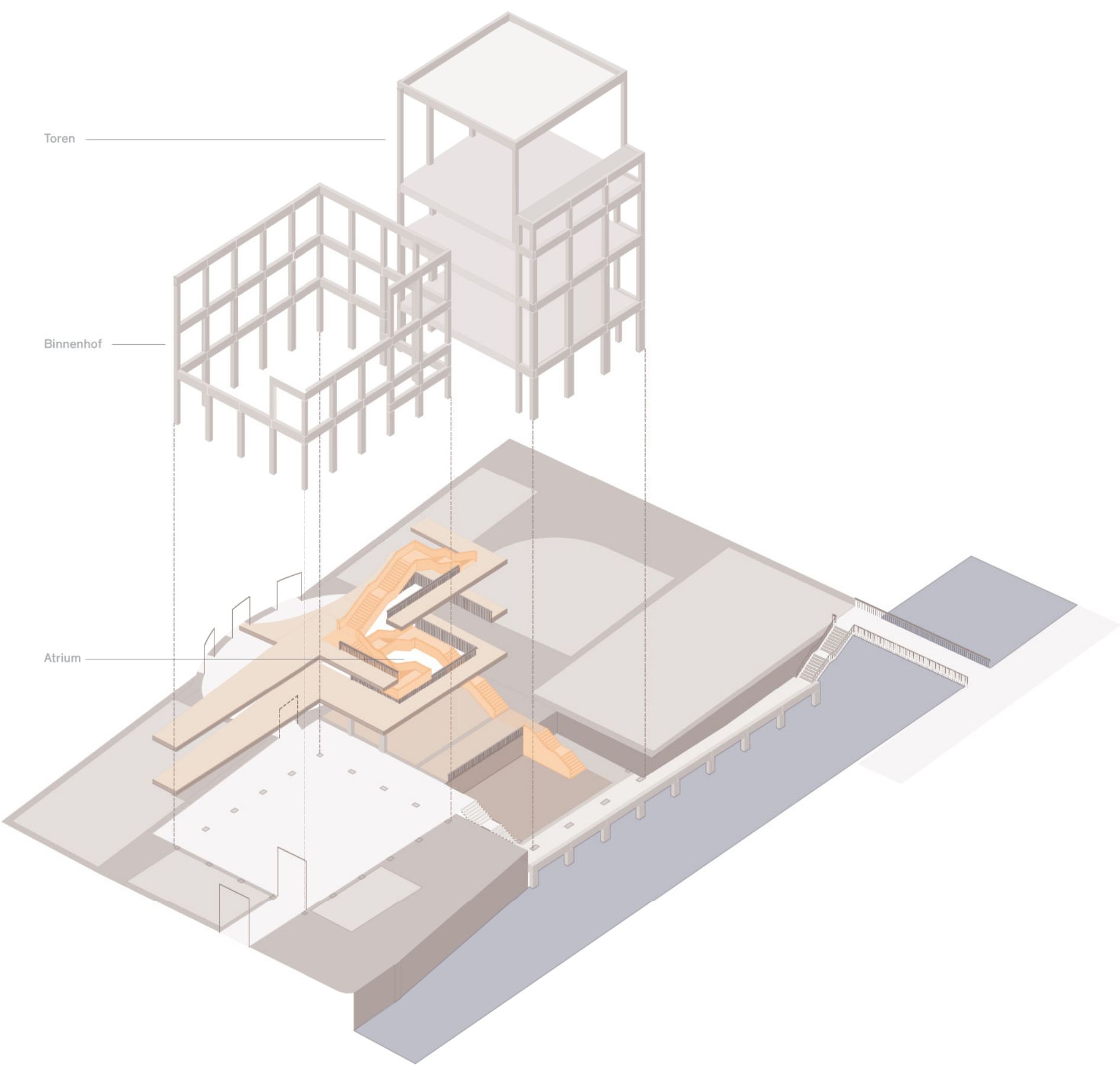
Het vrijgekomen binnengebied van het bouwblok wordt geherstructureerd door de relatie tussen drie substantiële nieuwe volumes: een binnenhof met zowel een publieke als logistieke functie, een natuurlijk verlicht atrium dat de verticale circulatie verzorgt in het centrum van het plan en een nieuw torengebouw, een eenvoudige stapeling van grote kamers dewelke een nieuwe gevel vormt langsheen het kanaal. Samen ensceneren ze de manier waarop zowel publiek als artiesten het centrum ervaren als een sociale en culturele ruimte binnen de stad.

Afbraakwerken

Nieuwbouw en open ruimte

Axonometrie van nieuwe elementen

Sebastiaanshof

Het goed geproportioneerde binnenhof creëert een nieuw hart voor het bouwblok dat lucht, licht en groen in het centrum van de gebouwen brengt. Het is een ruimtelijke echo van het veel vroegere hof van Sint-Sebastiaan op de Kouter. Dit hof en de gerelateerde toneelzaal van de Sint-Sebastiaansgilde werden gebruikt voor het opvoeren van voorstellingen, waaruit het idee van het operagebouw zou ontstaan.

De noordelijke rand van het nieuwe Sebastiaanshof wordt gevormd door het opnieuw tot stand brengen van de langgerekte dienende ruimte die ooit deel uitmaakte van het oorspronkelijke plan van het operagebouw en de bovengelegen enfilade van salons faciliteerde. De zuidelijke zijde is uitgelijnd met de bestaande boogopening in de gevel van het voormalige postgebouw, welke vroeger toegang verschaftte tot het binnengebied. Een functie die op een aangepaste wijze wordt hersteld om toegang te verschaffen tot het hof voor zowel voorbijgangers als voertuigen. Helaas noodzaakt dit voorstel het wegnemen van de monumentale inkom- en traphal van het voormalige postgebouw. Deze toegeving zorgt er echter voor dat het hof op een volwaardige manier kan worden bereikt alsook een volwaardige ruimtelijke generositeit verkrijgt.

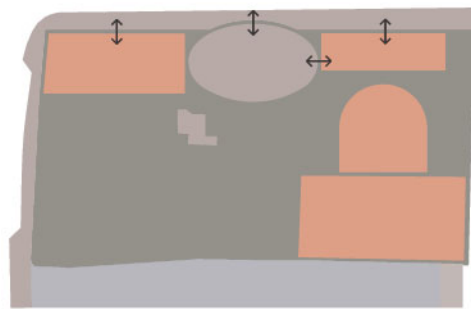
hof van Sint-Sebastiaan

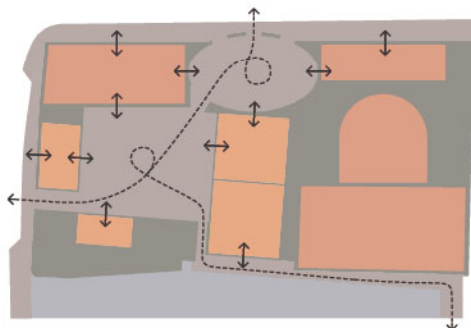
Sebastiaanshof

Publiek hart

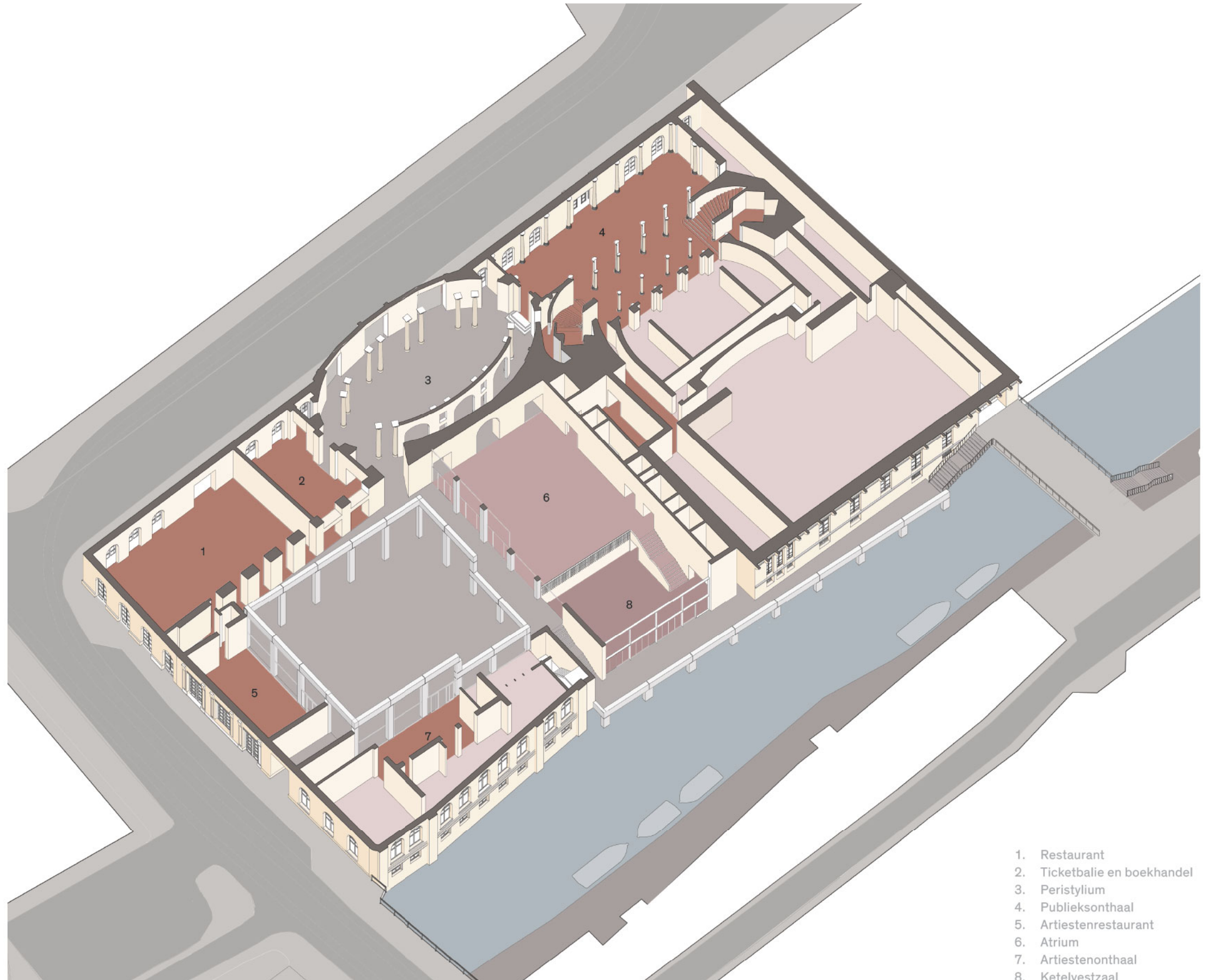
Aan de oostelijke zijde van het binnenhof bevinden zich het atrium en het torengedouw, welke zich bij goed weer kunnen openen naar de overdekte gaanderij aan de noordelijke en oostelijke rand. De gaanderij vormt een nieuw zonnig terras voor het restaurant op de begane grond en wordt aan het oostelijke einde verlengd met een publieke trap die toegang geeft tot een overdekt zuidelijk terras aan de waterkant. Langs een wandelpad en een nieuwe eenvoudige brug wordt het bestaande pad langs het kanaal bereikt. Aan de noordoostelijke hoek wordt een nieuwe opening uitgesneden die het hof verbindt tot het achtergelegen Peristylum. Samen met de doorsteek in de westelijke gevel van het voormalige postgebouw worden zo nieuwe externe routes aangeboden die het publiek toelaten zich zonder enige verplichting door het hart van de site te bewegen. Hierdoor wordt het hof een echte openbare ruimte welke deel uitmaakt van de stad en waarlangs mensen het centrum worden binnengehaald en een nieuw publiek in contact komt te staan met de podiumkunstenwereld.

Bestaande circulatie begane grond

Voorgestelde circulatie begane grond

Axonometrie begane grond

1. Restaurant
2. Ticketbalie en boekhandel
3. Peristylum
4. Publieksonthaal
5. Artiestenrestaurant
6. Atrium
7. Artiestenonthaal
8. Ketelvestzaal

Peristylum

Het Peristylum blijft een buitenruimte, maar wat nu een enigzins donkere, verlaten ruimte zonder doel is, wordt omgevormd tot een geschikte plaats van aankomst en binnenkomen voor het gehele muziek- en podiumkunstencentrum. In de zuidwestelijke hoek maakt de eerdergenoemde doorsteek zichten en beweging mogelijk naar het binnenhof, de boekhandel en de ticketbalie.

De bestaande centrale boog in de zuidelijke wand wordt omgevormd tot een grote vitrine, die kostuums of decorstukken uit het huidige programma kan introduceren. Langs weerszijden worden de hoofdinkomdeuren voorzien naar het atrium, welke de primaire ruimte voor verticale circulatie in het centrum vormt. Naast de bestaande deuren naar het publieksonthaal van de grote zaal en de nieuwe ticketbalie en boekhandel, zorgen deze nieuwe openingen ervoor dat het Peristylum een actieve focus krijgt als startpunt binnen het gehele centrum. Zij genereren natuurlijke lichtinval, geven de bezoeker reeds een vluchtige blik in de werking van het centrum en transformeren het Peristylum zo in een uitnodigende drempelruimte die mensen naar zich toetrekt en evenementen kan faciliteren.

Dit wordt benadrukt door nieuwe verlichting en het herdenken van zowel vloer als plafond, waardoor een feestelijk en theateraal karakter ontstaat dat refereert aan de bovengelegen salons. Zo kan het Peristylum worden beschouwd als een vierde, stedelijk salon, gevestigd in de stad. Haar decoratieve parketvloer geherinterpreteerd in steen, het plafond geschilderd als een hemel door de hedendaagse Gentse schilder Jean Marie-Bytebier - refererend naar de vroeger wolkenplafond van de Redoutezaal - en haar ontdebeldde wand met boegopeningen vormen samen een theateraal decor.

Ontwerp van plafond door Philastre en Cambon

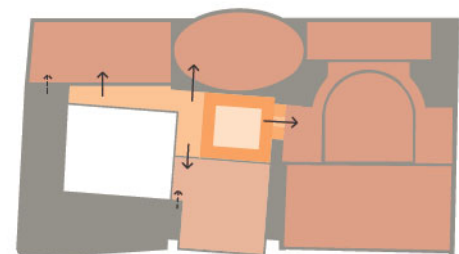

Peristylum

Atrium

Het atrium wordt zowel langs boven als zijdelings overspoeld met daglicht en wordt geanimeerd door de continue stijgende hoofdtrap. Samen met het binnenhof en het Peristylum verzorgt het atrium het verzamelen en verdelen van het publiek en de gebruikers over de verschillende niveaus van het muziek- en podiumkunsten centrum. Op de begane grond maakt het deel uit van een open landschap dat zich strekt vanaf de toegangsdeuren van het Peristylum tot het overdekte terras aan de kanaalzijde. Dit biedt de opportuniteit om vanaf de straat doorheen het gehele gebouw te kijken tot het kanaal.

De geometrie van deze ruimte wordt bepaald door het herstellen van de oorspronkelijke schuine lijn van de buitenwand van de Redoutezaal. Hierboven vormt zich een verticaal geproportioneerde ruimte, waarbij de verschillende balkons het karakter van een Shakespeareaans theater uitademen van waar kleine voorstellingen op de begane grond kunnen worden aanschouwd. De interne relaties in snede worden duidelijk in deze vide met de theatrale trap waardoor mensen zowel kunnen zien als gezien worden. Een nieuwe kern van liften en sanitair voorziet in de verbinding tot de verschillende rondgangen van de grote zaal. Zo wordt het voor het publiek mogelijk om zich zowel via het bestaande publieksonthaal als het nieuwe atrium naar hun zitplaats in de grote zaal te bewegen. Secundaire foyerruimtes, met informele vestiairevoorzieningen, worden op twee niveaus voorzien als voorruimtes voor zowel de Lully- en Redoutezaal als de kleine zaal.

Voorgestelde circulatie op de hogergelegen verdiepingen

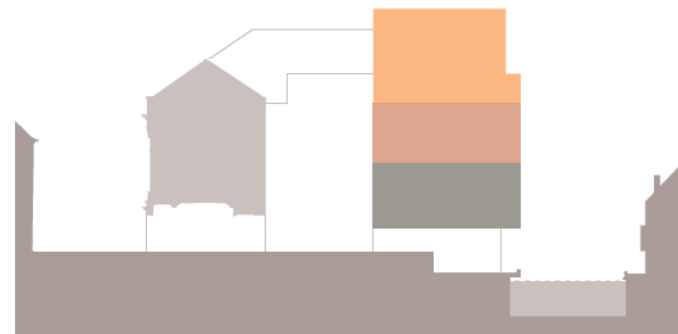
Atrium

Torengebouw

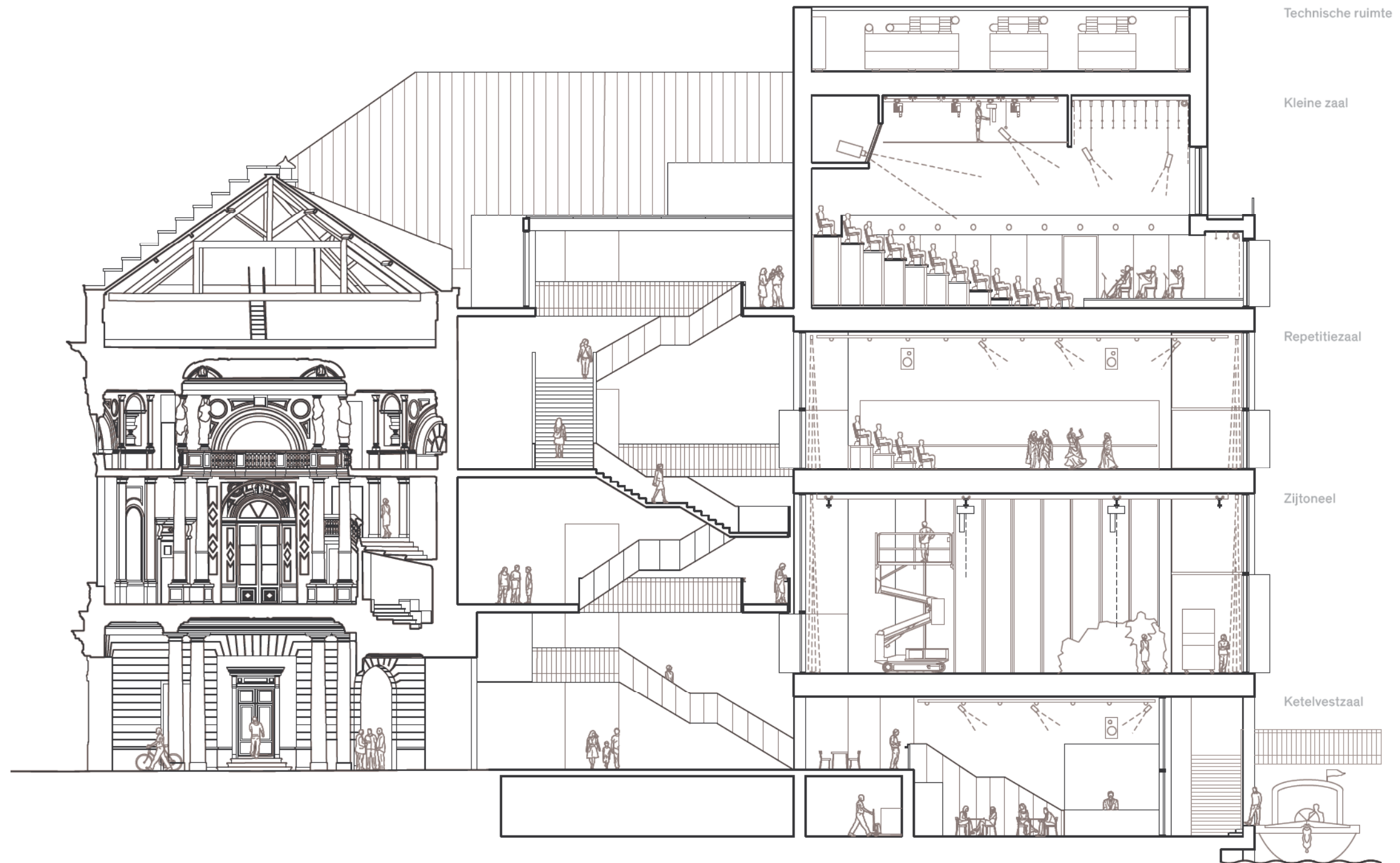
De zuidkant van het atrium wordt begrensd door een torengedouw, een eenvoudige stapeling van grote, open kamers, gefaciliteerd door twee langwerpige kernen van liften, trappen, sassen en schachten langs weerszijden. Het laagste niveau creëert een zuidelijke kamer tegen het kanaal welke toegang biedt tot het reeds vernoemde overdekte terras. Deze ruimte laat het centrum toe een rol te spelen in het informele sociale leven langsheen de Ketelvest, in dialoog met de bestaande cafés en restaurants aan de overzijde van het water. Een voorstelling, een evenement, een café of pop up met mobiele bar behoren tot potentiële mogelijkheden voor deze ruimte.

Hierboven wordt een nieuw volwaardig zijtoneel voorzien op het niveau van het podium van de grote zaal, later in meer detail beschreven. Het volgende niveau herbergt een grote repetitie- en voorstellingszaal, die ook verhuurd en gebruikt kan worden voor meer commerciële activiteiten. Op basis van ervaring en expertise werd ervoor gekozen de oppervlakte van het zijtoneel enerzijds en de vrije hoogte van de repetitiezaal anderzijds te verhogen ten opzichte van het plan van noden.

Op de bovenste verdieping wordt een kleine zaal met een telescopische zittribune voorzien. Deze zaal kan gebruikt worden voor een verscheidenheid aan activiteiten en biedt een uitzicht over de skyline van de stad. Samen weerspiegelt deze collectie aan kamers als het ware een dwarsdoorsnede doorheen het leven van een hedendaags podiumkunsten centrum. Door de beglaasde zijdes aan zowel het atrium als het kanaal kan dit leven toonbaar gemaakt worden aan het publiek, waarbij secundaire luiken en gordijnen de mogelijkheid tot privacy en/of verduistering mogelijk maken indien vereist.

Noord-zuid as

Snede doorheen salons-atrium-torengedouw

Bestaande gebouwen

Het voormalige postgebouw

Het voormalige postgebouw vormt de zuidwestelijke hoek van het binnenhof. Het gebouw heeft een dense bezetting aangezien het de volledige backstagefaciliteiten huist, met een onafhankelijke artiesteningang- en onthaal en logistieke verbindingen naar het torengedouw en de toneeltoren op elke verdieping. Op het niveau van de salons kan een multifunctionele ruimte een plaats bieden voor meet and greet evenementen of als externe catering-ruimte dienen bij banketten in de Lullyzaal in samenwerking met de bovengesloten industriële keukens. Binnen het postgebouw werden de nieuwe backstagefaciliteiten georganiseerd met behoud van de huidige structuur, dit resulteert in een onder- of overmaat van sommige onderdelen uit het plan van noden. Overleg met de eindgebruikers is essentieel tot het bekomen van een optimale planindeling.

Het bestaande operagebouw

Op de begane grond van het operagebouw kunnen het belangrijkste publieke ruimtes van de grote zaal bereikt worden vanaf de straat en het Peristylum, waarbij het bestaande publieksonthaal en de vestiaire hun huidige functie behouden. Het restaurant blijft op zijn huidige positie behouden, een herinrichting zorgt er echter voor dat het restaurant zich opent naar het binnenhof en de gaanderij mogelijkheden biedt tot informeel dineren op een buitenterras. Een nieuwe boekhandel, ticket- en informatiebalie biedt een aankomstpunt voor bezoekers die rondleidingen door het gebouw willen maken of digitale gidsen willen huren om die ervaring te vergroten.

Op de eerste verdieping wordt de enfilade van Foyer, Redoutezaal en Lullyzaal gerestaureerd met een grondige modernisering van de bouwfysische en technische infrastructuur om op een gepaste wijze te kunnen functioneren als ruimte voor evenementen van allerlei soort. Waar nieuwe technische installaties noodzakelijk zijn, voor bijvoorbeeld de ventilatie, worden deze zeer specifiek en zorgvuldig ontworpen naar de mogelijkheden binnen elke ruimte om zo een minimale impact teweeg te brengen op de decoratie. Door een lineaire foyerruimte te creëren tussen de bestaande buitenmuur en de gevel van het binnenhof, kunnen zowel de Redoutezaal als de Lullyzaal onafhankelijk van elkaar worden opengesteld en gefaciliteerd, waardoor de functionaliteit aanzienlijk wordt vergroot. Toegang tot de balkonniveaus van beide zalen kan bereikt worden via de bovenliggende atriumverdieping.

Materiaal, vorm en karakter

Bestaande gebouwen

Extern zijn de werken aan de te behouden gebouwen beperkt, naast het reinigen, repareren en restaureren van specifieke onderdelen en een volledige gevelrestauratie van het voormalige postgebouw. De voornaamste ingreep is een ervaringsgerichte, waarbij vele gesloten ruimtes worden getransformeerd tot open, natuurlijk verlichte ruimtes welke doorzichten genereren naar het nieuwe binnenhof en deze mede activeren.

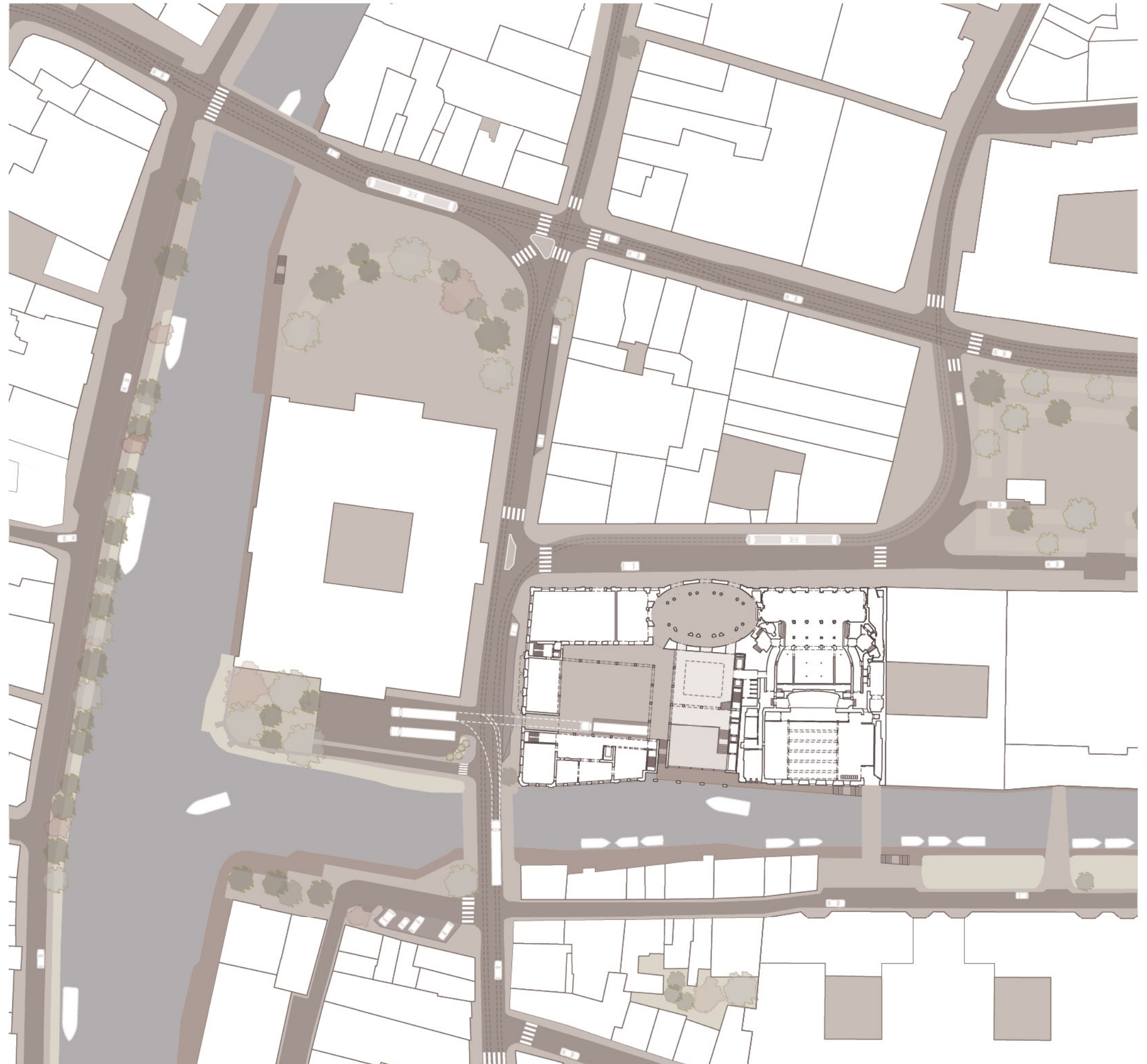
Een andere belangrijke ingreep is het aanpassen van de boogopening in de westelijke gevel van het voormalige postgebouw. Om de mogelijkheid te bieden voor grote vrachtwagens om het binnenhof te betreden voor leveringen van decorstukken en groot materiaal is het noodzakelijk dat de boog wordt weggesneden tot onder de kroonlijst van de begane grond. Uitgangspunt is momenteel dat dit een duidelijke te onderscheiden uitsnede is ten opzichte van de historische gevel, het spreekt voor zich dat dit in detail dient overlegd te worden met alle betrokken partijen en het Agentschap Onroerend Erfgoed en de dienst Monumentenwacht in het bijzonder. Hoewel dit een belangrijke ingreep is in een monumentale façade, brengt het de opening terug naar haar oorspronkelijke logistieke functie. Aangezien het reeds het enige asymmetrisch element binnen de façade is, ontregelt het de algehele balans van de gevelcompositie niet. De gehele logistieke circulatie wordt later besproken. Het creëren van deze primaire logistieke toegangsroute, kan tevens ook de mogelijkheid bieden om de gevelrestauratie van de huidige laad- en loszone aan de kanaalzijde uit te voeren.

Bestaande westelijke gevel

Voorgestelde westelijke gevel

Inplantingsplan

Materiaal, vorm en karakter

Kanaalzijde

Aan de kanaalzijde wordt een radicalere interventie onthuld. Hier toont de nieuwe architectuur zich aan de stad in de vorm van een nieuw torengedouw, welke de plaats inneemt van het voormalige logeblok. Deze wordt gearticuleerd als een individueel element door het terugtrekken van de randen, waardoor de flanken van het postgebouw en de toneeltoren worden blootgesteld aangezien hun profilering de hoek omplooit. De intentie is te komen tot drie autonome, maar gerelateerde elementen, welke samen een ensemble vormen.

Het open, tektonische frame van de façade introduceert een specifieke taal voor de nieuwe interventies en maakt interactie mogelijk tussen het interieur en de stad. Het is abstract, maar past zich aan om te bemiddelen tussen de niveaus van de burens en relateert zich zo aan de klassieke ordening van hun façades. Aan het waterniveau strekt het frame zich uit tot een wandelroute langs de rand van het kanaal tot aan de nieuwe brug. Aan de bovenzijde is het volume van de kleine zaal gearticuleerd als een beglaasde kroon, contrasterend met het donkere metalen volume van de toneeltoren. Hier worden mogelijkheden geboden inzake een lichtbaken, interactief scherm of kunstintegratie.

Bestaande kanaalgevel

Zicht vanaf brug Koophandelplein

Materiaal, vorm en karakter

Het interieur van het bouwblok

De nieuwe architectuur in het binnenhof relateert aan de kanaal façade als een frame dat op verschillende wijzen kan worden ingevuld. Dit frame positioneert zich voor de bestaande gevel van het operagebouw maar dient ook als structureel element voor de nieuwe onderdelen van de binnenhofgevel van het postgebouw. Een tekening van een decor-werkplaats, herdrukt in het boek over de Opera, diende hier als inspiratiebron. Hier wordt een abstract, houten frame getoond waarin een grote hoeveelheid mensen aan grote decorstukken werkt. Het nieuwe frame kadreert op eenzelfde manier de dagdagelijkse werking en het artistieke leven, inclusief wat normaliter wordt beschouwd als 'achter de schermen'.

Inzake materialiteit ontwikkelt het voorstel zich naar de complexiteit noodzakelijk door de programmatorische behoeften, de bestaande situatie alsook duurzaamheid. De bestaande gebouwen zijn opgebouwd uit massief steenwerk en houtconstructie, naast detailleringen en afwerkingen in pleister. De nieuwe architectuur wordt tevens opgebouwd uit een zelfdragende natuursteenelementen en houtconstructie, met lokale toevoeging van beton- en staalconstructie ter optimalisatie van de structuur. De elementen worden niet voorzien van een bekleding in natuursteen maar als kolommen en architraven volledig uit natuursteen, refererend naar bijvoorbeeld de klassieke kolommen in het Peristylum maar dan in een hedendaagse vorm. Een herinterpretatie van deze archaïsche constructievorm kan zorgen voor aanzienlijke milieuvoordelen ten opzichte van meer gebruikelijke constructiemethodes, welke later worden besproken.

Het geeft de nieuwe elementen een gevoel van tactiliteit en massa welke een dialoog aangaat met de bestaande constructie, maar toch presenteren ze zich duidelijk als hedendaagse elementen. Binnen het stenen frame biedt een subframe van houten ramen en luiken de mogelijkheid voor gebruikers gestuurde ventilatie en de regeling van de openheid van elke ruimte, aangevuld met gordijnen voor volledige verduistering.

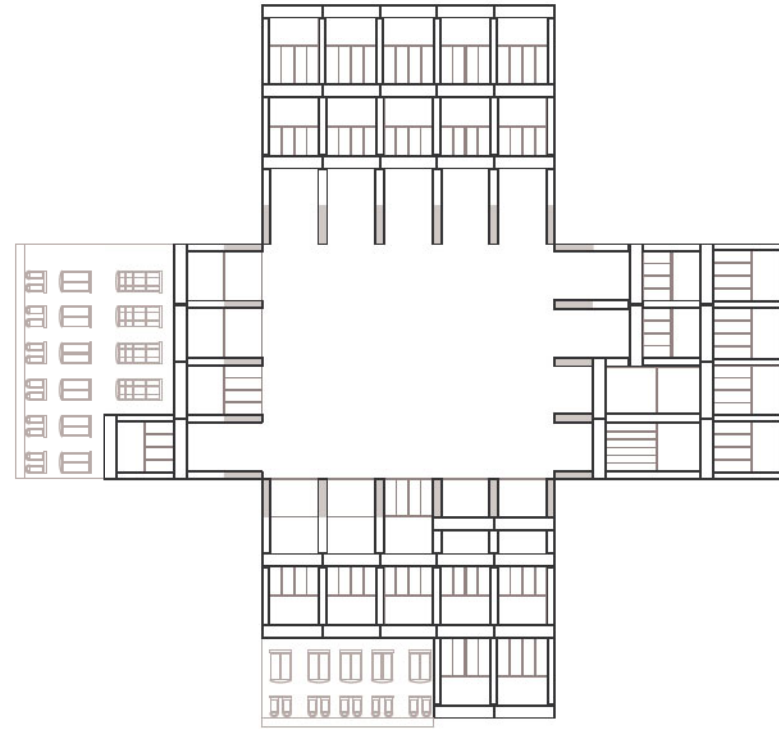
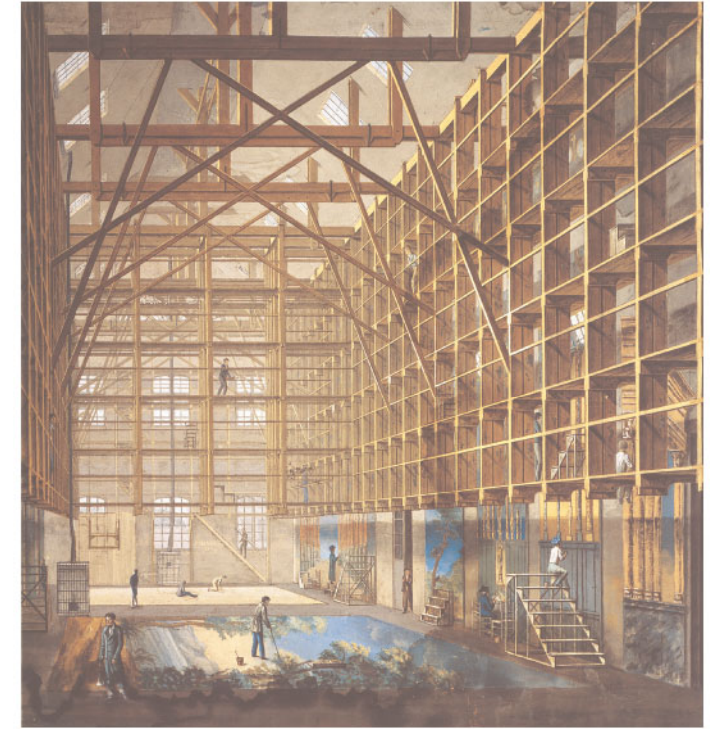
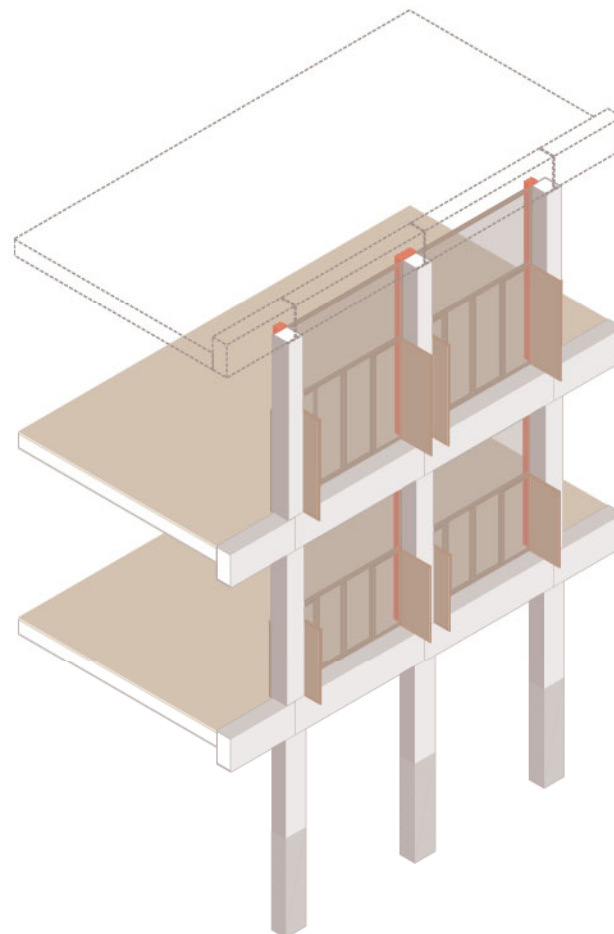

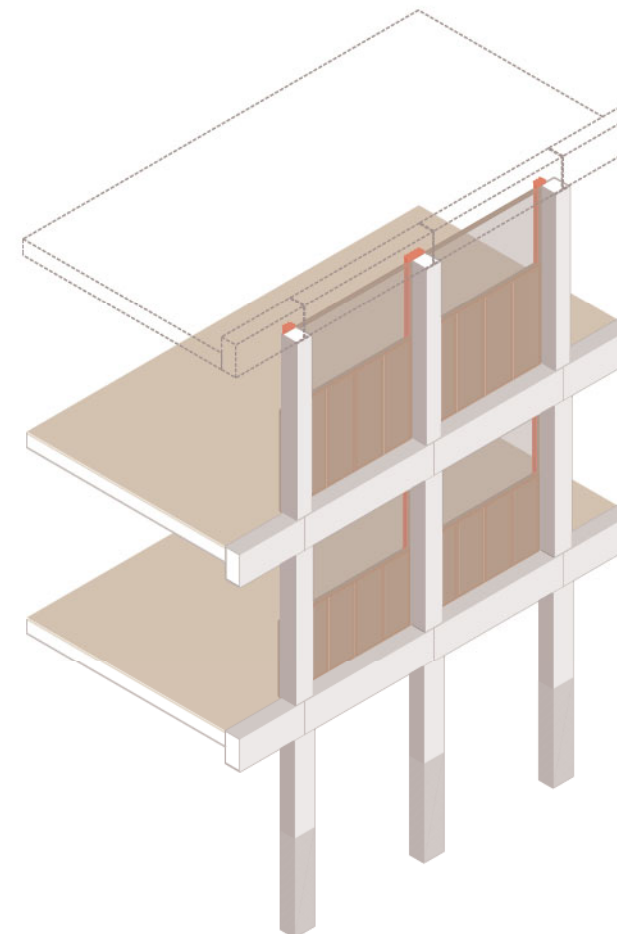
Diagram gevelcompositie

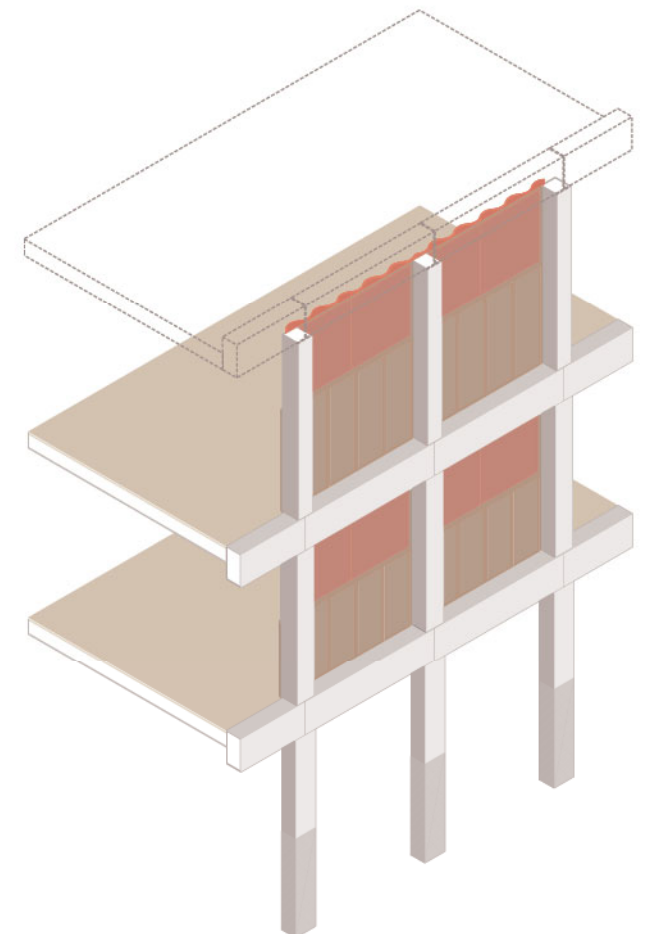
Atelier de décors de l'opéra, Rue de Louvois

Open luiken, open gordijnen

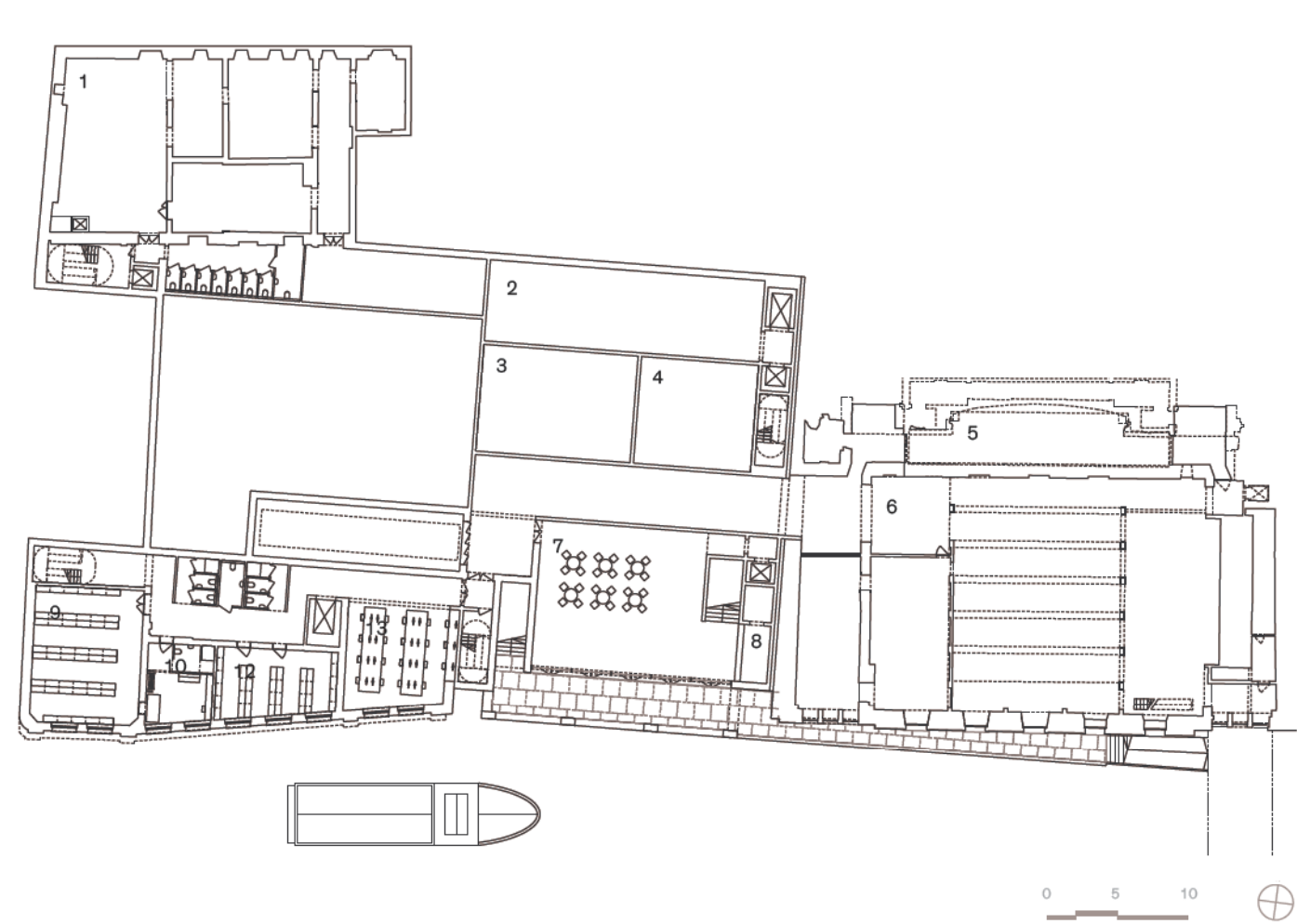

Gesloten luiken, open gordijnen

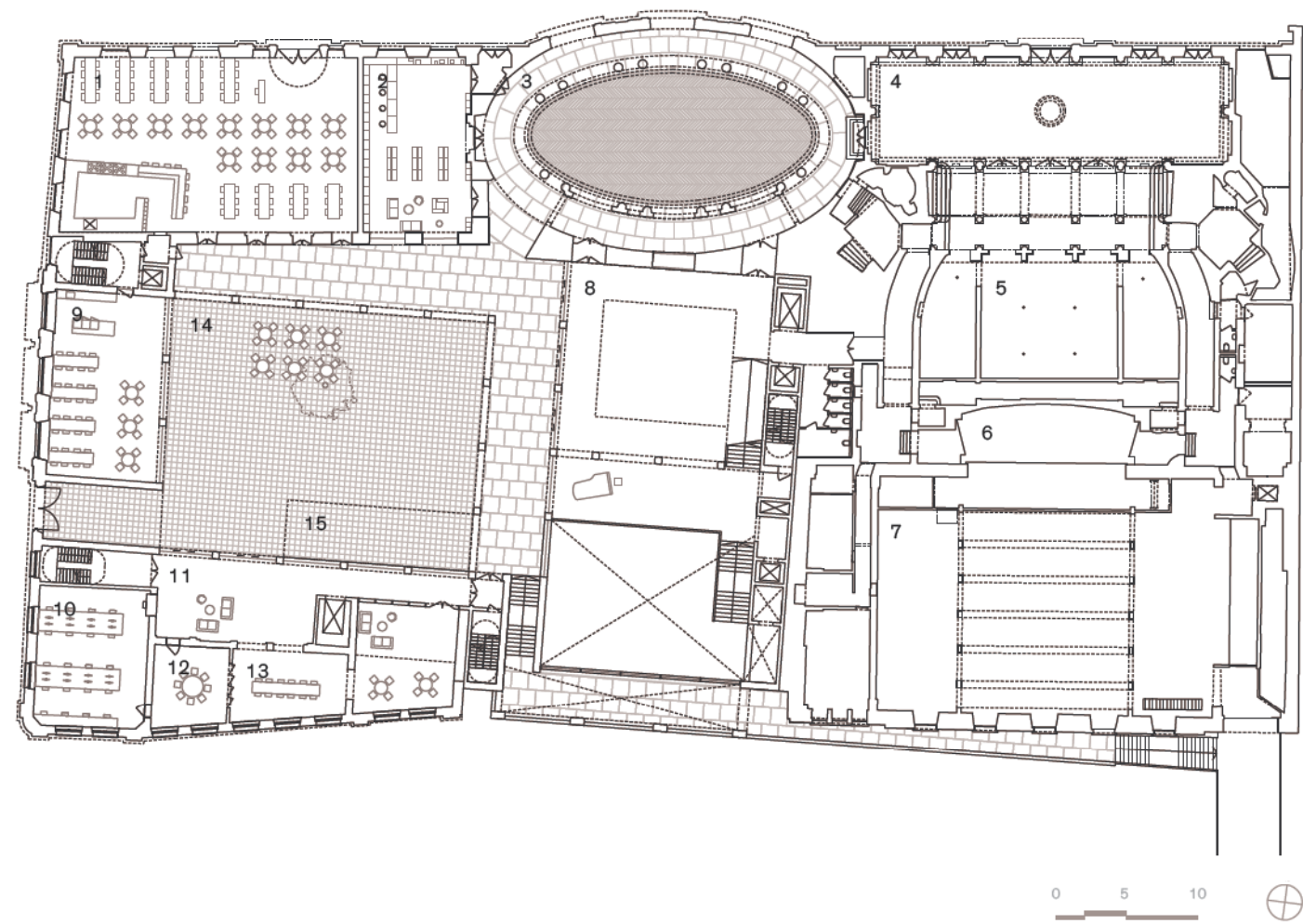
Gesloten luiken, gesloten gordijnen

Plannen

Plan kelderverdieping

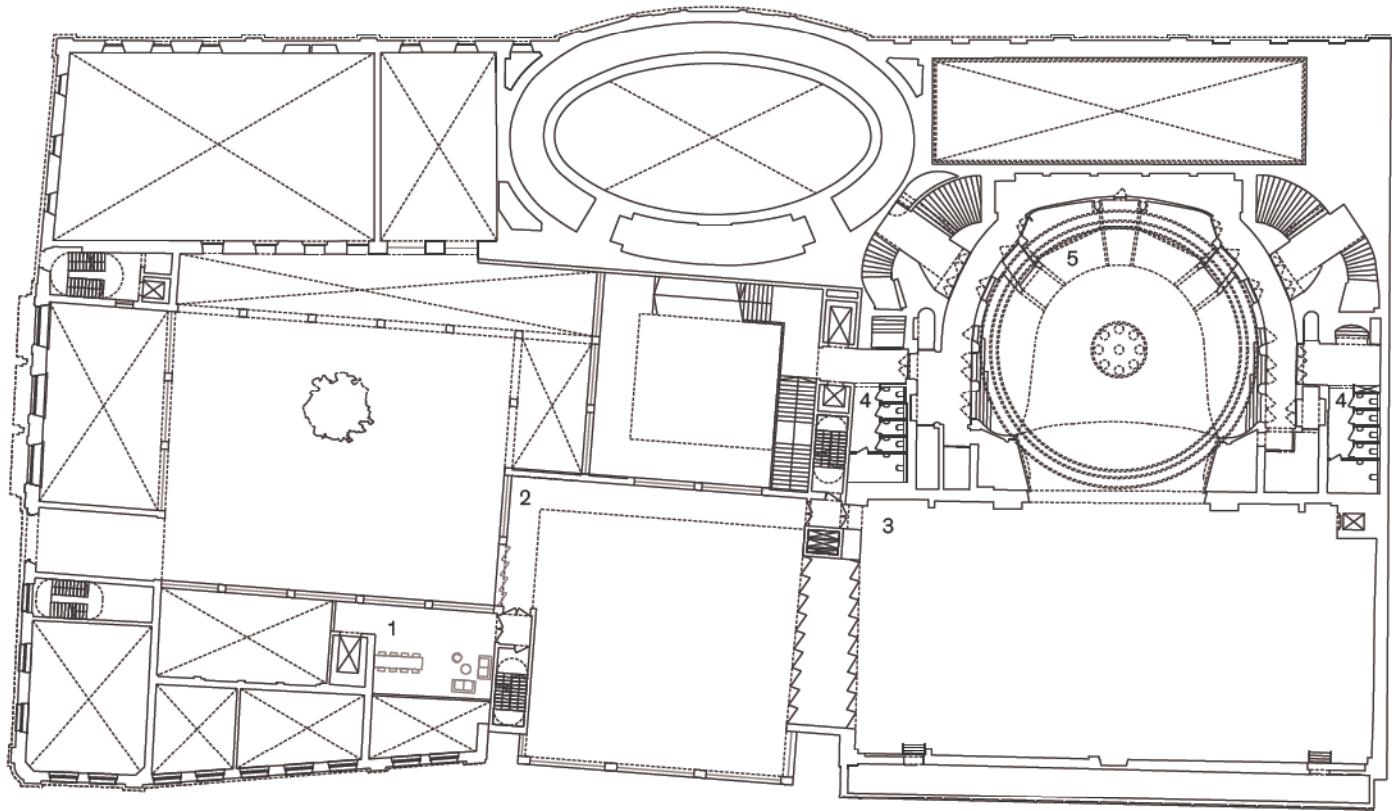
- 1. Kelder restaurant
- 2. Opslag voorbouw
- 3. Opslag instrumenten
- 4. Technisch atelier
- 5. Orkestbak
- 6. Ondertoneel
- 7. Ketelvestzaal
- 8. Bar
- 9. Kleedkamer orkest
- 10. Loge dirigent
- 11. Kleedkamer orkest
- 12. Productiekantoren

Plan begane grond

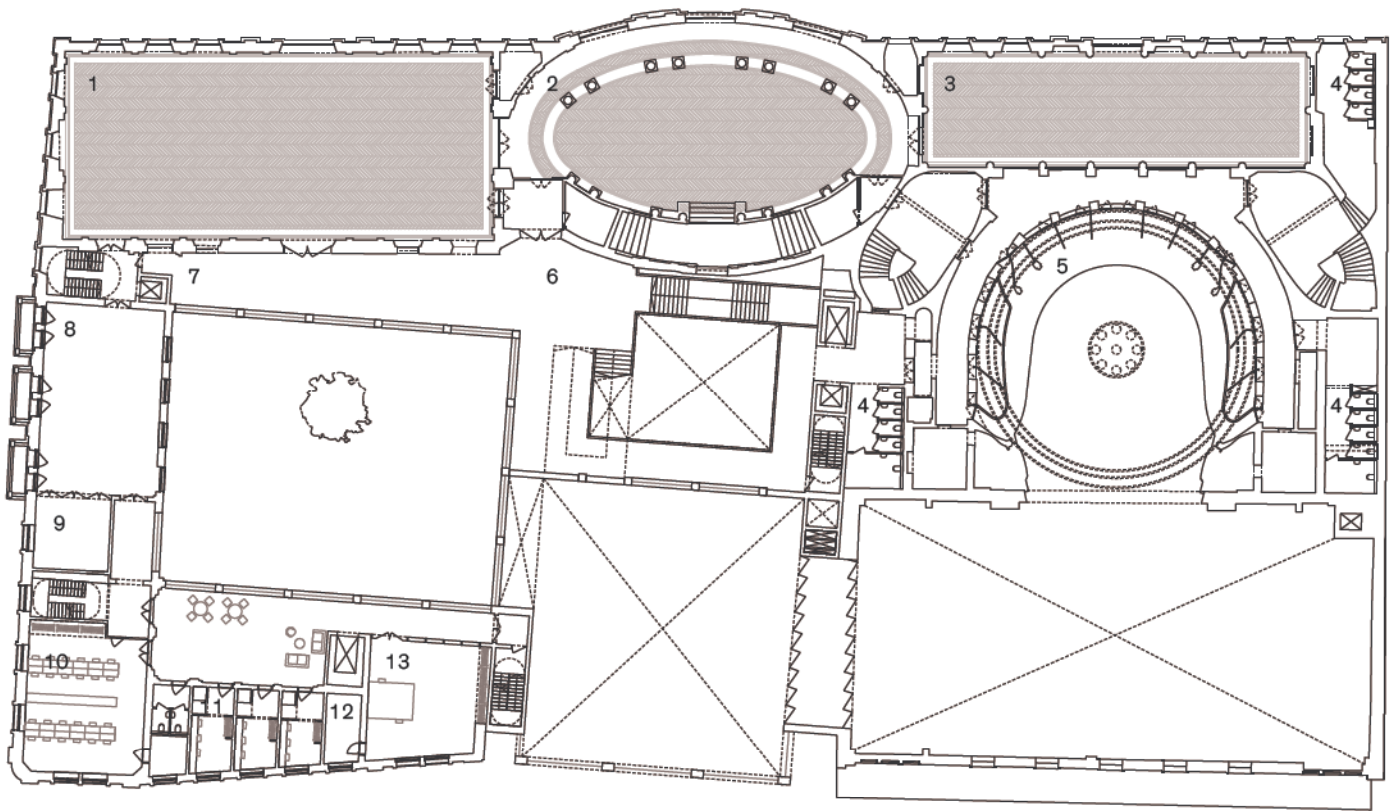
- 1. Restaurant
- 2. Ticketbalie en bookshop
- 3. Peristylum
- 4. Publieksonthaal
- 5. Vestiaire
- 6. Orkestbak
- 7. Ondertoneel
- 8. Atrium
- 9. Artiestenrestaurant
- 10. Kantoren personeel en medewerkers
- 11. Artiestenonthaal
- 12. Vergaderruimte
- 13. Green room
- 14. Binnenhof met buitenterras
- 15. Vrachtwagenlift

Plannen

Plan niveau podium

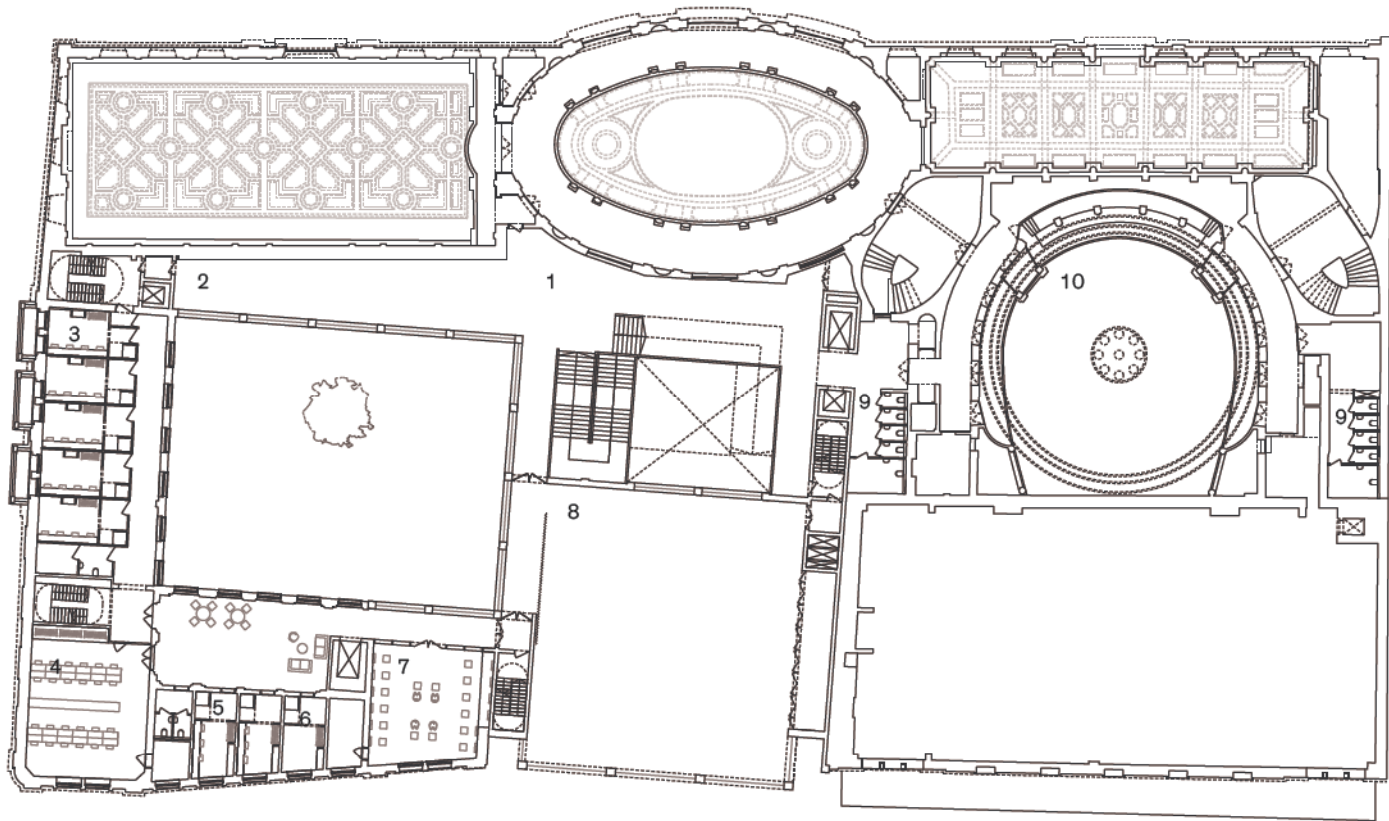
- 1. Green room
- 2. Zijtoneel
- 3. Podium
- 4. Sanitair
- 5. Grote zaal

Plan niveau salons

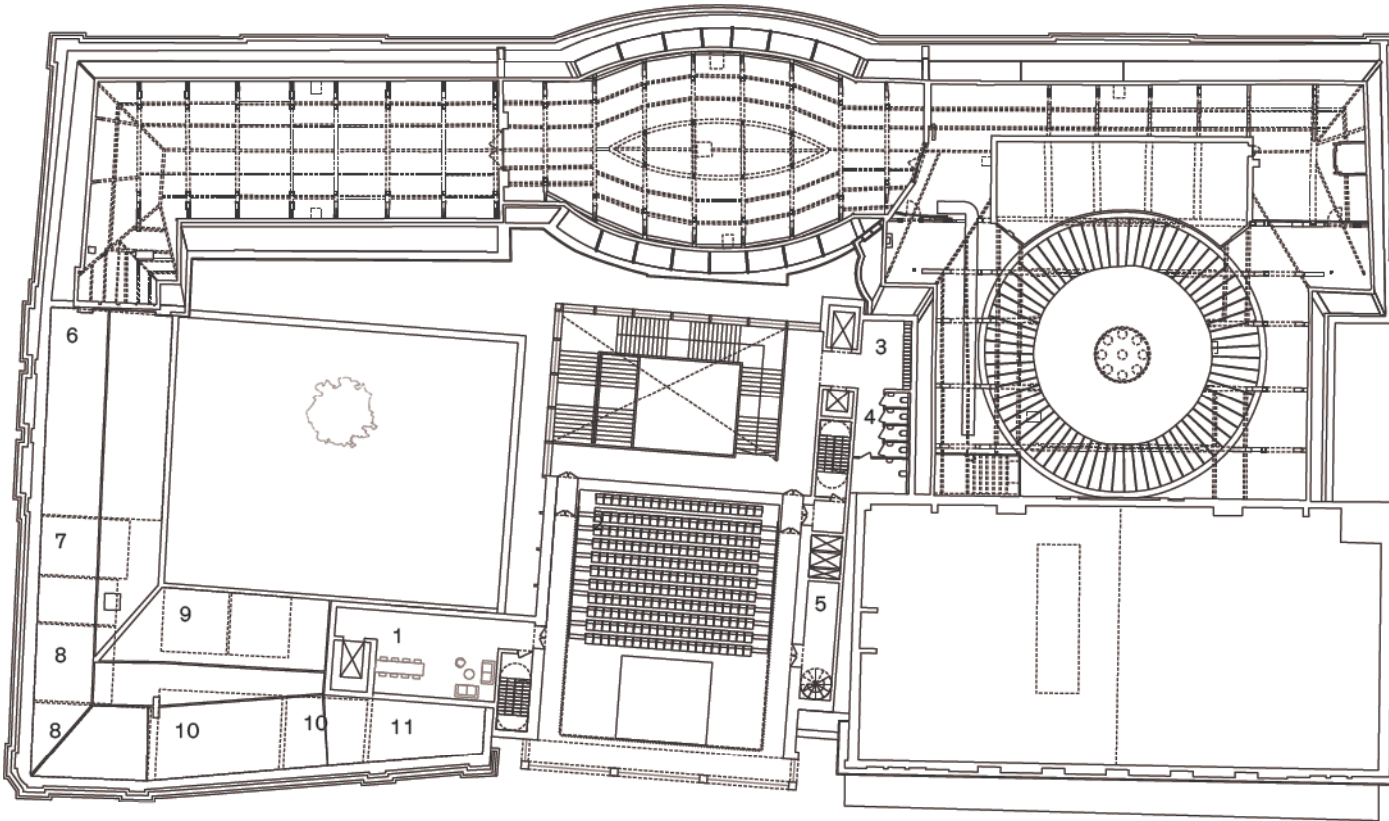
- 1. Lullyzaal
- 2. Redoutezaal
- 3. Foyer
- 4. Sanitair
- 5. Grote zaal
- 6. Atrium
- 7. Foyer salons
- 8. Polyvalente ruimte (incl catering)
- 9. Opslagruimte
- 10. Loge koor
- 11. Loges 4p (x3)
- 12. Wasplaats
- 13. Kledsterloge

Plannen

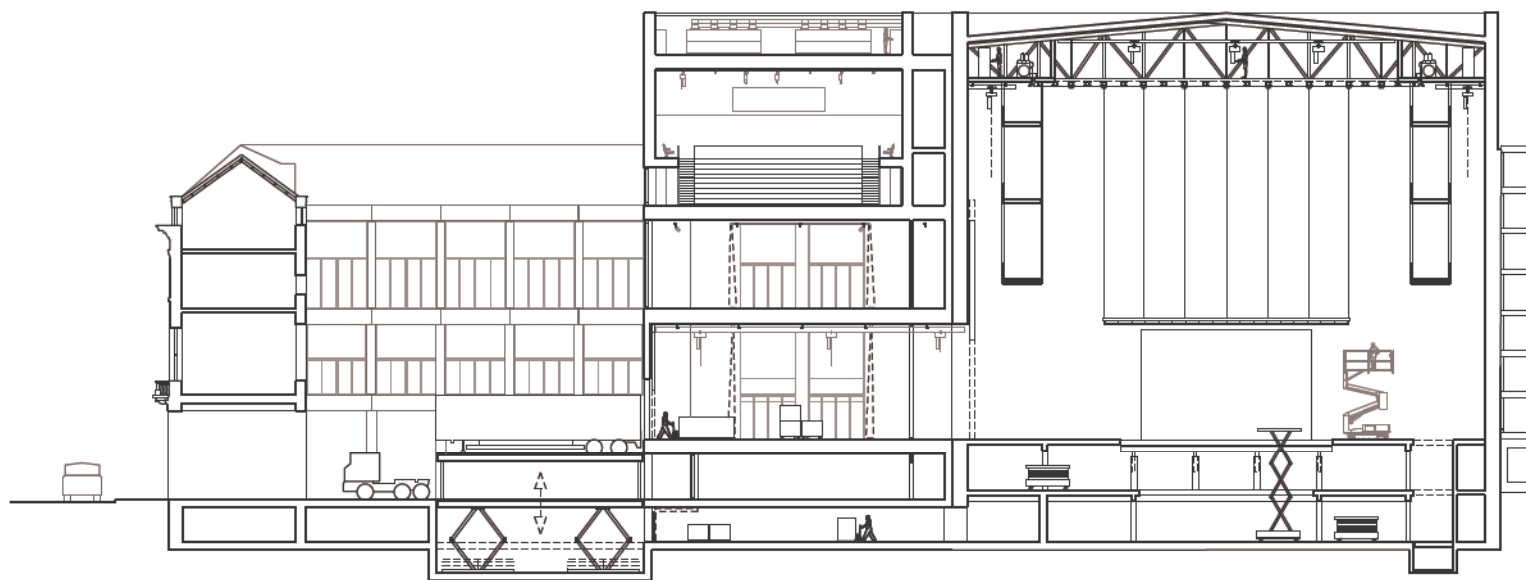
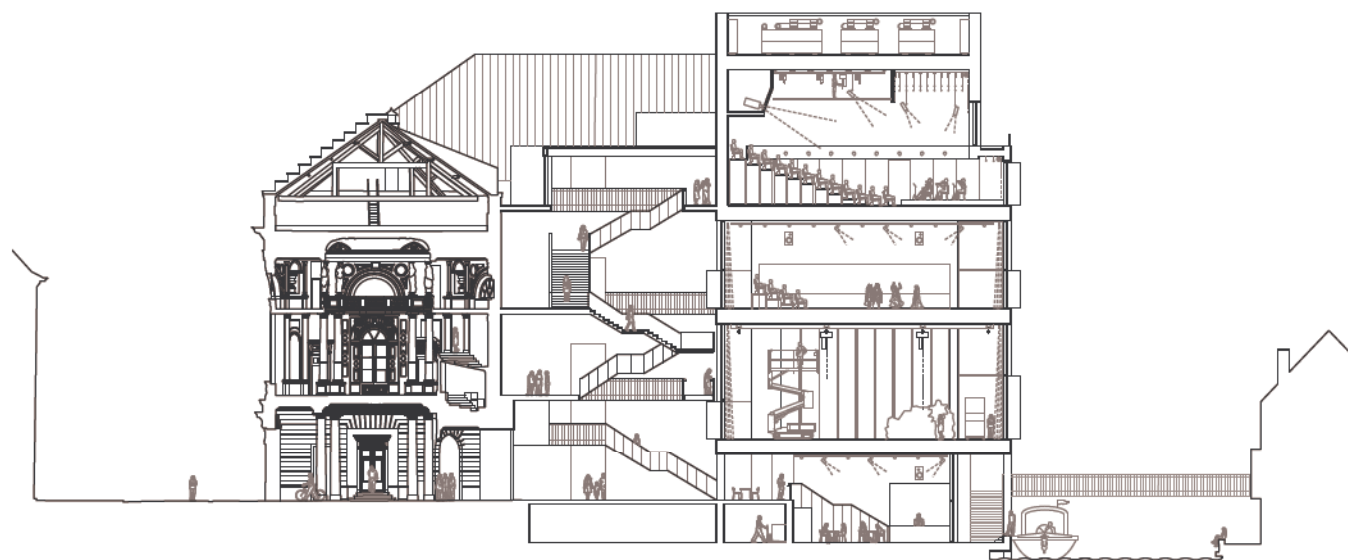
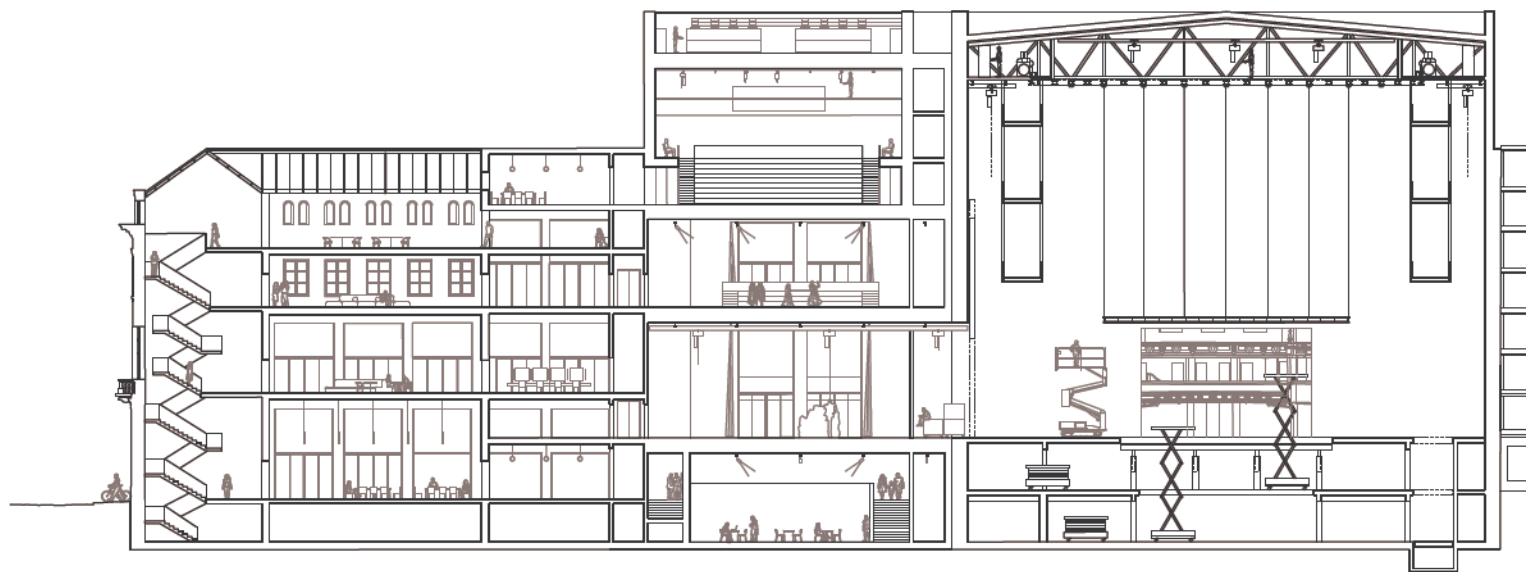
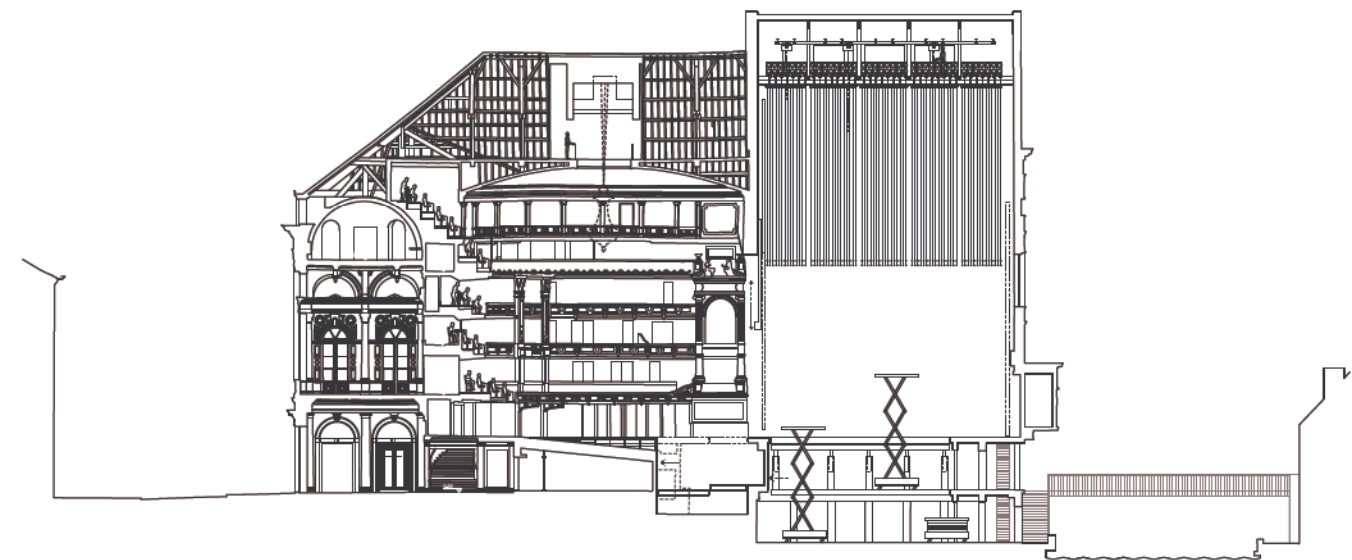
Plan niveau repetitiezaal

- 1. Atrium
- 2. Foyer kleine zaal
- 3. Loge 4p (x5)
- 4. Loge koor
- 5. Loge 4p (x2)
- 6. Verzorgingsruimte
- 7. Kap en grime loge
- 8. Repetitiezaal
- 9. Sanitair
- 10. Grote zaal

Plan niveau kleine zaal

- 1. Backstage
- 2. Kleine zaal
- 3. Lockerruimte
- 4. Sanitair
- 5. Opslagruimte
- 6. Industriële keuken
- 7. Kleedruimte externen
- 8. Loges figuranten
- 9. Sanitair
- 10. Kleedkamers techniek
- 11. Makerspace

Logistiek

Het verbeteren van de mogelijkheden tot verplaatsen en hanteren van decorstukken is de sleutel tot het ontgrendelen van het gebouw en het mogelijk maken van een groter aantal en gevarieerder aanbod aan voorstellingen in het bestaande operahuis. De huidige laad en los faciliteiten zijn ontoereikend voor een operahuis, zeker voor een huis dat deel uitmaakt van een groter geheel, waarbij decorstukken en materiaal wordt verplaatst tussen verschillende locaties eerder dan ter plaatse gemaakt. Gesitueerd aan de achterzijde van het operahuis, wordt de huidige laad- en loszone bereikt over een smalle brug welke gelegen is naast residentiële appartementen. Deze toegang bereikt een zeer beperkte zone in het ondertoneel, welke deels wordt gehinderd door de bestaande podiumlift. De combinatie van deze elementen maakt het laden en lossen tot een arbeids- en tijdsintensief gebeuren. Hiernaast kunnen decorstukken enkel op het podium worden geassembleerd waardoor het vaak onbruikbaar is voor voorstellingen of repetities. Het kleine zijtoneel met beperkte opslagmogelijkheden en smalle doorgangen zijn ondermaats voor hedendaagse decorbouw en opslag. De alternatieve logistieke route voor kleine leveringen doorheen het Peristylum en de voorbouw is tevens ontoereikend en conflicteert met het idee van het Peristylum als hub voor het gebouw.

Grenzend aan het podium van de grote zaal wordt een groot volwaardig zijtoneel voorgesteld met afmetingen en hoogte gelijkaardig aan deze van de scene. Deze flexibele ruimte biedt zowel opslagruimte als assemblage ruimte voor decorstukken en kan gebruikt worden om tijdens voorstellingen grote decorstukken van of naar het podium te verplaatsen bij decorveranderingen. Het kan gebruikt worden als een opslagruimte voor decorstukken uit andere voorstellingen in het repertoire, waardoor verschillende opera- of balletvoorstellingen dagelijks kunnen worden afgewisseld. Het kan bijvoorbeeld ook de omschakeling van decorstukken mogelijk maken van een repetitie overdag van de ene voorstelling tot een avondvoorstelling van een andere. In het zijtoneel worden hijsfaciliteiten voorzien om te helpen bij assemblage van decorstukken of deze opgehangen op te slagen. Het zijtoneel wordt van het podium gescheiden door middel van een grote akoestische scheidsdeur zodat technische operaties mogelijk zijn tijdens een voorstelling of repetitie.

De mogelijkheid tot verlichting op natuurlijke wijze maakt het nieuwe zijtoneel tot een aangename werkomgeving voor het technische personeel, welke in het algemeen vaak vele uren doorbrengen in donkere, kunstmatig verlichte ruimtes. Op het podium kan via het zijtoneel gedeeltelijk daglicht binnen gebracht worden. De afhankelijkheid van huisverlichting wordt hierdoor

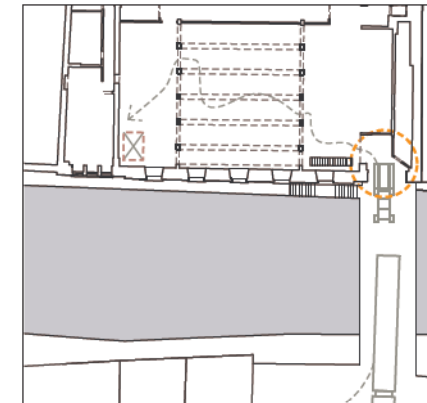
verminderd, waardoor tevens de energieprestaties van het gebouw worden verbeterd. De ramen laten ook toe dat bezoekers of passanten op bepaalde momenten van de dag een blik wordt gegund in de interne werking van het huis, waarbij de onderste delen ten gepaste tijden kunnen worden afgedekt voor privacy en een gordijn de ruimte volledig kan verduisteren.

Gedurende het ontwerpproces werden verschillende scenario's voor een verbeterde laad- en loszone onderzocht. Vermits kleine aanpassingen kunnen verschillende van deze scenario's geïmplementeerd worden binnen de parameters van het voorgestelde project. De uiteindelijke strategie is afhankelijk van een gedetailleerde combinatie van factoren, waaronder erfgoed, verkeer, eigendomsrechten en de operationele vereisten van het huis als onderdelen van een groter geheel. Hierdoor wordt in deze fase een strategie voorgesteld die een balans tracht te vinden tussen erfgoed gerelateerde, ruimtelijke en functionele vereisten. Deze is echter onderhevig aan intensief overleg met alle betrokken partijen en autoriteiten.

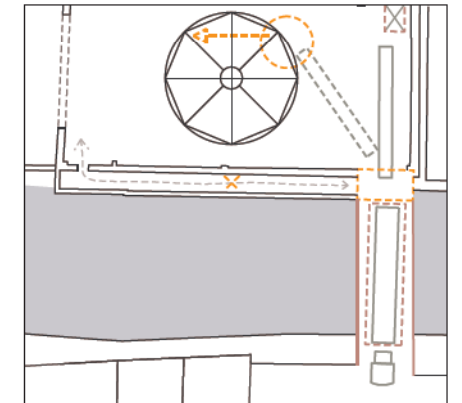
In dit scenario wordt het zijtoneel bereikt met een vrachtwagenlift in het nieuwe binnenhof. Grote vrachtwagens en zeecontainers kunnen op de hoogte van de achterklep worden gelost, waarna deze naar het niveau van het zijtoneel worden gebracht. Zijwaarts lossen in het geval van vrachtwagens met dekzeil is ook mogelijk. Als alternatief kunnen vrachtwagens rechtstreeks op de lift rijden en worden verhoogd zodat de laadklep op het niveau van het zijtoneel komt en rechtstreeks in het zijtoneel gelost kan worden. De precieze omvang van deze lift is afhankelijk van budgettaire beperkingen en prioriteiten.

Het proces van laden en lossen maakt zo deel uit van de dagdagelijkse theaterwerking van het centrum, waarbij het publiek inzicht krijgt in de werking achter de schermen. Ook kan de lift occasioneel gebruikt worden als buitenpodium bij voorstellingen in het hof.

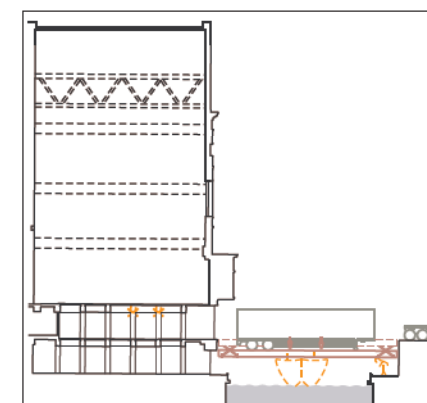
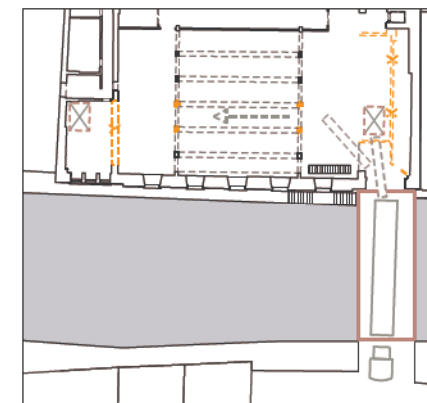
De intentie is dat vrachtwagens worden toegelaten achterwaarts in het hof binnen te rijden naar de vrachtwagenlift. Dit wordt mogelijk door het aanpassen van de boogopening van het gerechtsgebouw aan het Koophandelplein, waardoor de historische toegangsweg voor het laden en lossen wordt hersteld. Dit zal worden bevorderd door verbeteringen aan de landschapsinrichting naast het tegenover gelegen gerechtsgebouw dat deel uitmaakt van de ruimere geplande werken aan het openbare domein. Deze plek stelt een vrachtwagen in staat om de ingang in te manoeuvreren alsook de mogelijkheid te bieden dat andere vrachtwagens af en toe kunnen wachten alvorens te laden of te lossen.

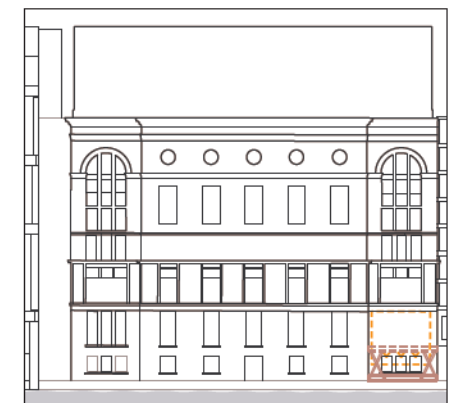
Problematiek bestaande situatie

Problematiek laden over podium

Problematiek verlaagde brug

Problematiek herorganisatie ondertoneel

Logistiek

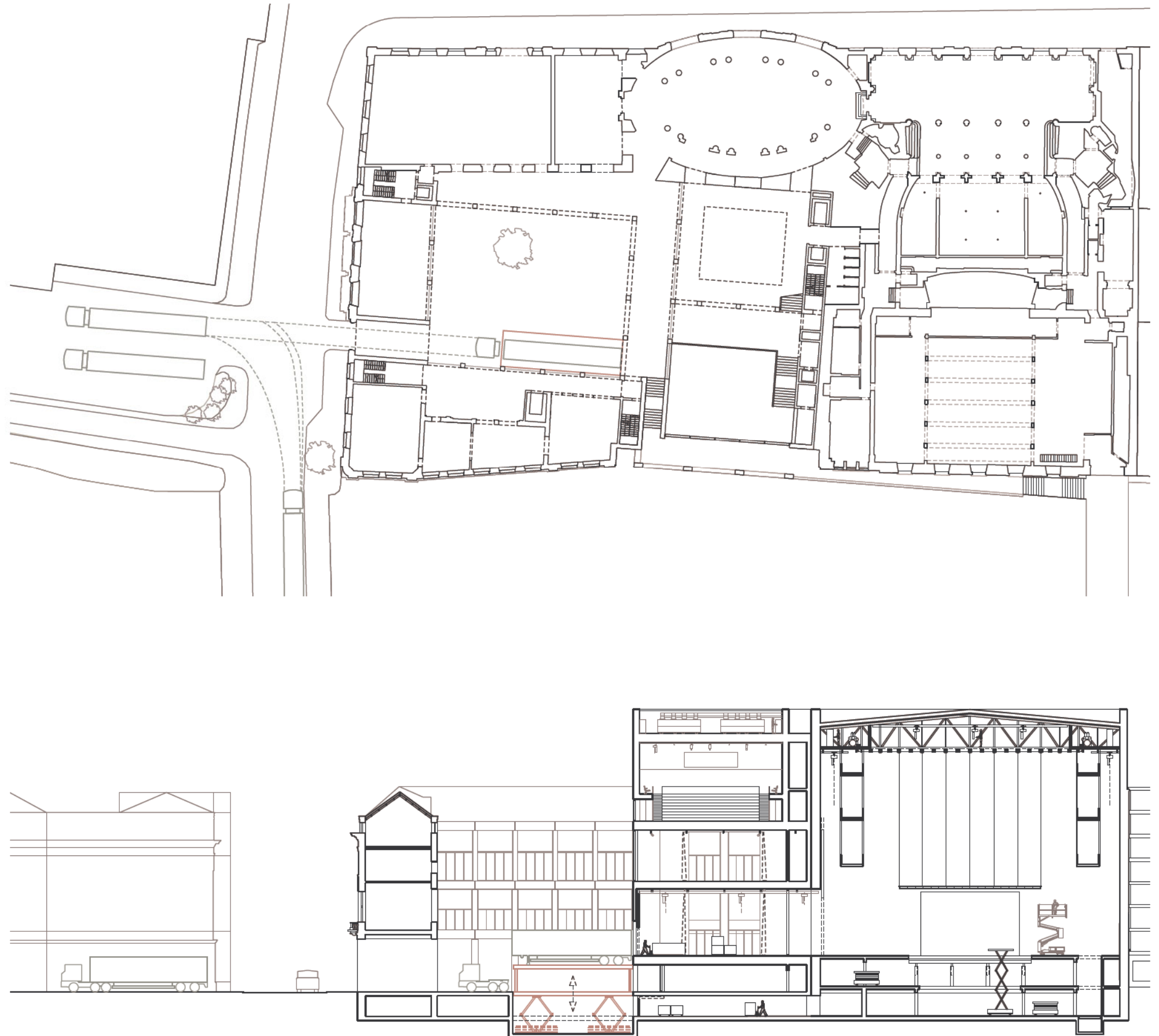
Indien dit vanwege eigendomsrechten onhaalbaar blijkt, kan het maken van een bredere opening in de gevel van het Koophandelplein een alternatief bieden. Hiervoor dienen twee penanten van de huidige gevel weggenomen te worden, waardoor een vrachtwagen in een enkele beweging het hof kan binnenrijden. Uiteraard heeft dit een grote impact op de erfgoedwaarde, een gedetailleerd onderzoek en de afweging ten opzichte van de operationele voordelen in overleg met alle betrokken partijen is hierbij essentieel om te komen tot de juiste beslissing name. Beide opties laten de gevelrestauratie van de opera aan de Ketelvest toe, waarbij indien mogelijk de huidige brug kan worden weggenomen. Een tweede alternatief is de toegang over de Ketelvest te behouden en het ondertoneel te herorganiseren, dit heeft geen bijkomende erfgoedimpact maar resulteert ook in een minimale verbetering van de logistieke werking.

Terugkerend naar het voorgestelde scenario kan een vrachtwagen binnen het hof worden geladen en gelost zonder overlast te veroorzaken voor de omwonenden. Leveringen voor de voorbouw kunnen tevens via het hof worden georganiseerd. Decorstukken en ander technisch materiaal kunnen met de vrachtwagenlift naar zowel het zijtoneel als de opslagruimtes onder de begane grond worden gebracht. Een naastgelegen lift verzorgt de logistieke verbinding naar de kleine zaal.

Verder kan nagedacht worden over het implementeren van een geautomatiseerd systeem van kleine container-units voor rekwisieten en klein materiaal. Indien de mogelijkheid bestaat gelijkaardige systemen te integreren in het toekomstige productiecentrum en het operagebouw te Antwerpen, kan de opslag en het transport tussen de verschillende locaties op een efficiënte manier worden georganiseerd. The Royal Opera House in Londen is een referentieproject voor dergelijk systeem.

De bestaande laad- en loszone over de brug kan ook behouden blijven om occasioneel te voorzien in simultaan laden en/of lossen, hoofdzakelijk praktisch voor licht- en geluidsapparatuur bij grotere producties. Het al dan niet wegnemen van de brug dient hoe dan ook overlegd te worden met de brandweerzone Gent in relatie tot brandbestrijding en evacuatie. De bestaande platformlift kan worden gerenoveerd of mogelijk worden verkleind, maar moet worden behouden om een directe logistieke route te bieden tussen het podium en de gedeelten onder het podium.

Afhankelijk van de behoefte biedt het maken van het binnenhof ook opportuniteiten voor het maken van ondergrondse ruimten hieronder, welke kunnen ingevuld worden als opslagruimte, vestiaireruimte of sanitair.

Voorgestelde logistieke route

Grote zaal

Aangezien de grote zaal in de jaren negentig werd gerenoveerd, wordt verwacht dat de renovaties hierbinnen enigszins beperkt zullen blijven en mogelijk ook beperkt worden door het algemene budget.

Publiekscomfort is de voornaamste zorg in elke publiekszaal, een renovatieproject wordt vaak enkel op basis hiervan geëvalueerd. Het comfort dient echter een balans te vinden met de noodzaak om de afstand tussen het publiek, medetoeschouwers en opvoerders te beperken, dit om zowel de zaalcapaciteit te optimaliseren als de levendige, betrokken atmosfeer te verzekeren die een liveoptreden uniek maakt. De originele zaal lay-out gaat uit van het 'm'as-tu vu'-principe van de bourgeoisie waarbij aanzien boven de opvoering staat, wat voornamelijk op de balkons resulteert in gebrekkige zichtlijnen. Anderzijds kunnen deze zitplaatsen ook als een troef worden gezien, waarbij ze tegen een lage kostprijs een divers en nieuw publiek kunnen aanmoedigen opera te ervaren.

De zitplaatsen dienen onderzocht te worden om hun staat en gebreken te kunnen evalueren en te bepalen indien restauratie, gedeeltelijke en/of volledige vervanging noodzakelijk zijn in relatie tot het budget. Volledige vervanging kan aanzienlijke voordelen opleveren. Zo kunnen slechte zitplaatsen een negatief effect hebben op de akoestiek en door het reduceren van de dikte van de achterzijde van de zitplaatsen kan meer beenruimte bekomen worden. De lay-out van de zitplaatsen zal steeds beperkt worden door de historische vorm van de zaal, al kunnen zeker op de balkonniveaus verbeteringen inzake zichtlijnen bekomen worden door aanpassingen aan de stoel- of vloerhoogte, de hellingsgraad van de rugleuning en de relatie tot de balkonvoorzijde en leuning. Op de parterre is het wenselijk dat alle zitplaatsen eenvoudig wegneembaar zijn, wat mogelijk kan worden gemaakt door de integratie van een goed ontworpen quick-release systeem.

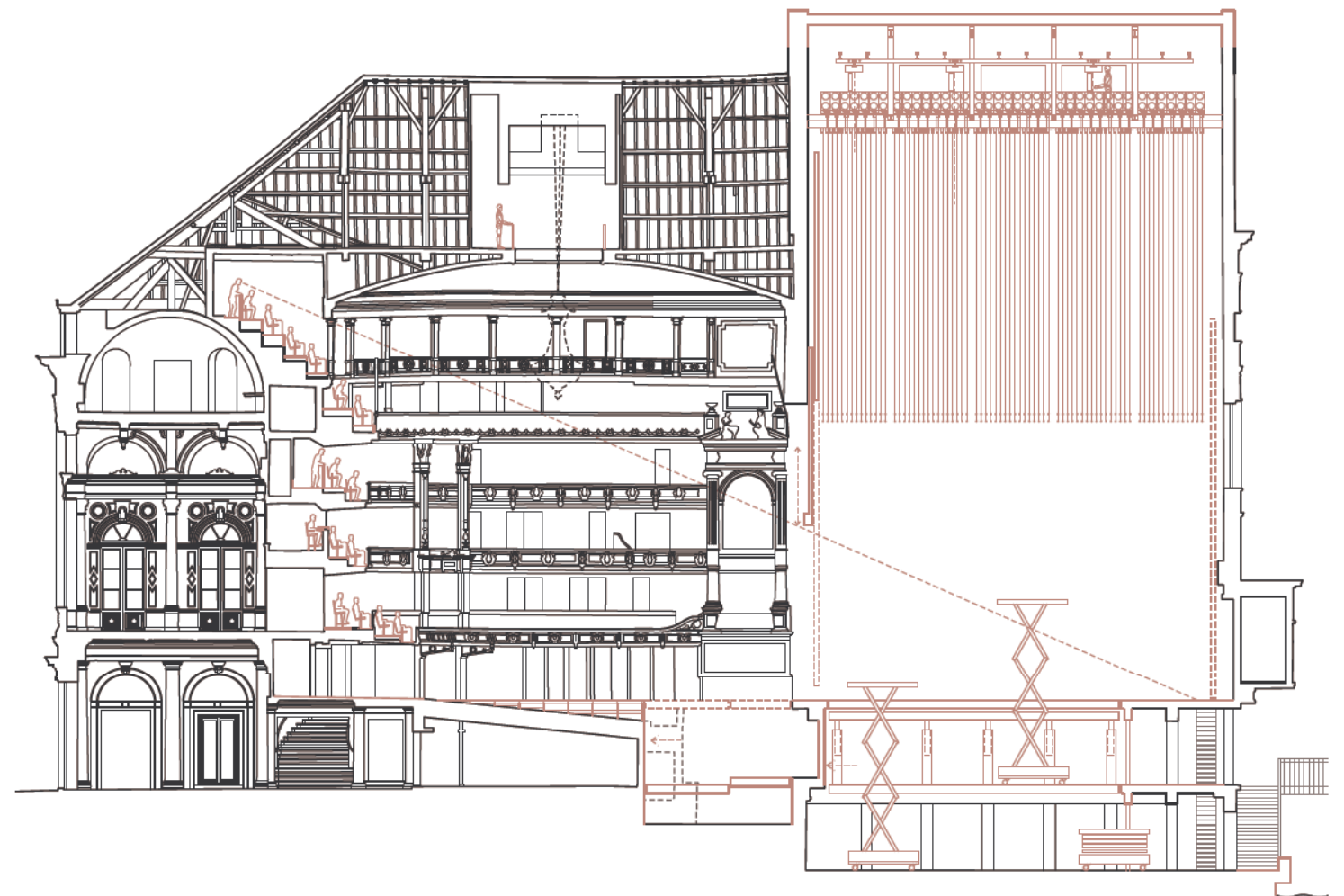
Om een breder palet aan evenementen aan te kunnen bieden wordt voorgesteld een tijdelijk platformstelsel te voorzien waarmee de podiumvloer kan worden uitgebreid in de publiekszaal. Dit kan gebruikt worden om de volledige parterre op het niveau van het podium te brengen in geval van een bal of banket, of gedeeltelijk om te voorzien in een catwalk of arenatheater. Het wegnemen van de zitplaatsen zoals hierboven beschreven vormt hierbij een arbeidsintensieve operatie. Een geautomatiseerd systeem kan worden overwogen in relatie tot de hoge kostprijs, de frequentie en verscheidenheid aan evenementen en de noodzakelijke herlokalisatie van de onderliggende vestiaire.

Het vervangen van de podiumvloer is gewenst en er is een wens om een verende balletvloer aan te bieden. Helaas is een balletvloer over het algemeen niet compatibel met een operapodium waarvoor een sterke en stijve vloer noodzakelijk is voor bijvoorbeeld inschroeven of het maken van openingen ten behoeve van decoreffecten of kablage. Een wegneembare balletvloer kan in 1 stuk worden opgebouwd als een groot stalen frame die een verende houten vloer zonder voegen ondersteunt. Deze kan verticaal opgehangen en opgeslagen worden aan een speciaal voorzien takelsysteem aan de achterzijde van het podium. Wanneer het wordt geïnstalleerd voor gebruik dient het echter verzonken te zijn in de podiumvloer zodat er geen niveauverschil is tussen de dansvloer en de zijanten van het podium. Dit vereist een podiumlift van 14m x 12m in het centrale podiumgedeelte dewelke het verschil kan opvangen. Deze lift heeft slechts een beperkte hefhoogte en beweegsnelheid, maar dient een hoge stijfheid te hebben in zowel normale als verlaagde positie. Dit is economisch het meest haalbaar met een systeem van meerdere gekoppelde schroefvijzels op stalen kolommen in plaats van de bestaande betonnen kolommen in het ondertoneel. De bestaande wegneembare vloervallen kunnen in de liftvloer worden gereproduceerd om flexibele toegang tot de niveaus onder het podium te behouden.

De te onderzoeken vergroting van de orkestbak noodzaakt een nieuwe orkestlift. Andere verbeteringen zijn een nieuwe, eenvoudig verwijderbare balustrade en een wegneembaar veiligheidsnet dat de muzikanten beschermt van vallende objecten vanaf het podium.

De toegang tot hogergelegen belichtingsposities in de publiekszaal dient geëvalueerd te worden met betrekking tot veiligheids- en gezondheidsvoorschriften. Wanneer het valrisico niet kan worden weggenomen door loopplanken toegankelijk via trappen, telegeleide veiligheidskooien of bewegende trussen dienen de geschikte valbeveiligingssystemen geïnstalleerd te worden ter bescherming van het technische personeel.

Eventuele verplaatsbare schaarliften kunnen tijdens voorstellingen decoreffecten ondersteunen, waarbij deze op podium- of ondertoneelniveau worden gepositioneerd en samenwerken met de openbare podiumvloer. Deze liften dienen voorzien te worden van wegneembare geleiders om te verzekeren dat zij nauwkeurig door de vrije openingen in het podium worden begeleid, randbescherming en afscherming dient tevens voorzien te worden. Een geavanceerd besturingssysteem verzorgt de positie en snelheidsbepalingen en maakt het mogelijk de liften aan elkaar te koppelen en te synchroniseren.

Snede doorheen grote zaal en verhoogde toneeltoren

Toneeltoren

Verbeteringen aan de theatertechnieken en de toegankelijkheid hiervan zijn afhankelijk van een analyse van de structurele capaciteiten van het bestaande staalwerk. Er lijken twee mogelijke uitkomsten te zijn.

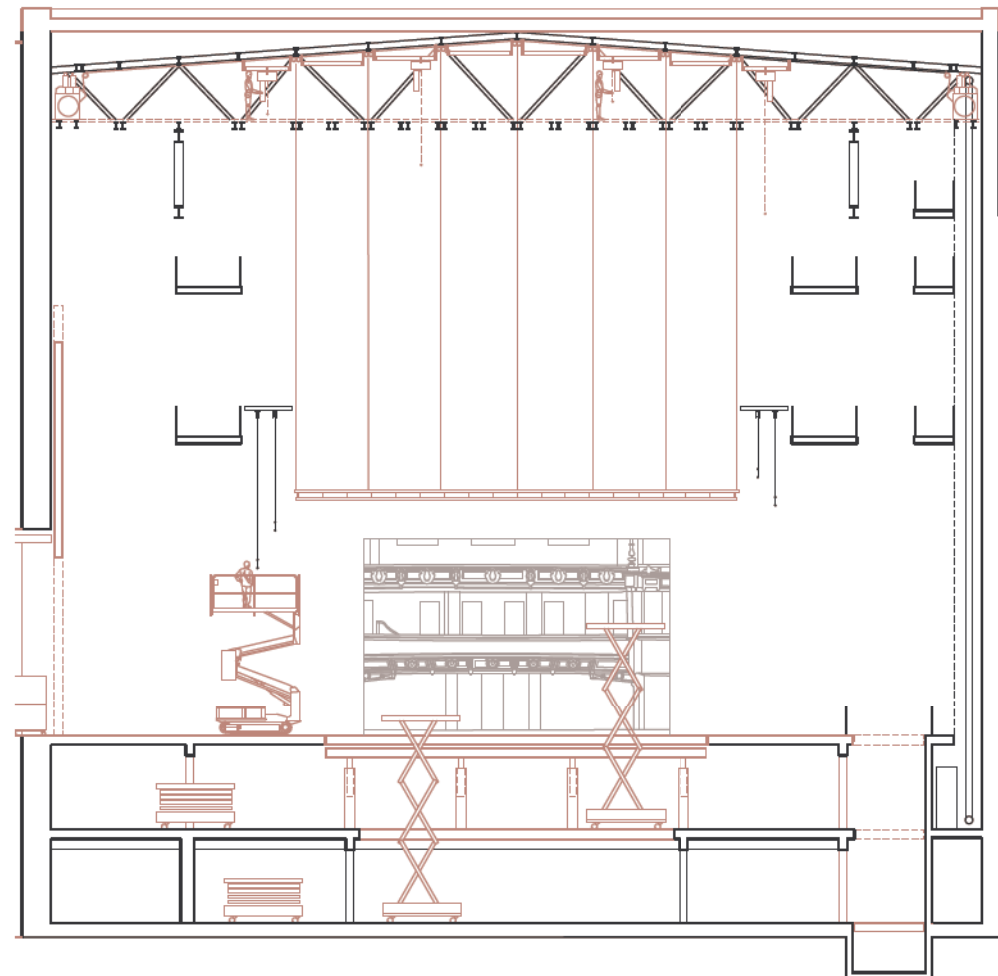
Ten eerste kan het mogelijk zijn om beperkte technische verbeteringen te voorzien binnen de huidige structurele capaciteit of met kleine verstevigingswerken van de huidige structuur. Dit zal waarschijnlijk slechts beperkt zijn tot het upgraden van enkele van de manuele trekken met contragewicht tot gemotoriseerde trekken met smalle, lichte takels zoals bijvoorbeeld geproduceerd door ASM. Het aantal is hierbij afhankelijk van de structurele capaciteiten. Het kan echter ook mogelijk zijn om een groter aantal gemotoriseerde trekken te installeren waarbij het besturingssysteem wordt gebruikt om de volledige draaglast op de draagstructuur te monitoren en te limiteren, aangezien het onwaarschijnlijk is dat alle trekken simultaan van een maximale draaglast worden voorzien. Het toevoegen van tracks voor kettingtakels aan de bestaande structuur is mogelijk maar waarschijnlijk ook beperkt. Enkele verbeteringen voor de toegankelijkheid van de zijde van de toneeltoren met contragewichten kunnen worden voorzien door het vervangen van ladders met nieuwe trappen, maar dit wordt waarschijnlijk ook beperkt door de draagcapaciteit van de dakconstructie.

Indien de structuur ontoereikend blijkt te zijn voor hedendaags gebruik, is het nodig om het dak en de staalconstructie van de toneeltoren volledig of gedeeltelijk te vervangen. Dit zou een kostelijk gegeven zijn, maar zou ook de mogelijkheid bieden om het trekkensysteem gevoelig te verbeteren. Dit kan gerechtvaardigd worden gezien dit de kwaliteit en verfijning van de artistieke voorstellingen zal verhogen en op termijn de comptabiliteit met bijvoorbeeld Antwerpen en andere hedendaagse operagebouwen zal veiligstellen. Het opstellen van gastvoorstellingen wordt zo versnelt en het omschakelen tussen verschillende voorstellingen danig vereenvoudigd, met een intensievere programmatie en bijkomende inkomsten als gevolg. Ook brengt dit een vermindering in arbeid teweeg, maar potentieel zou dit zich vertalen in meer producties eerder dan het verminderen van het personeelsbestand.

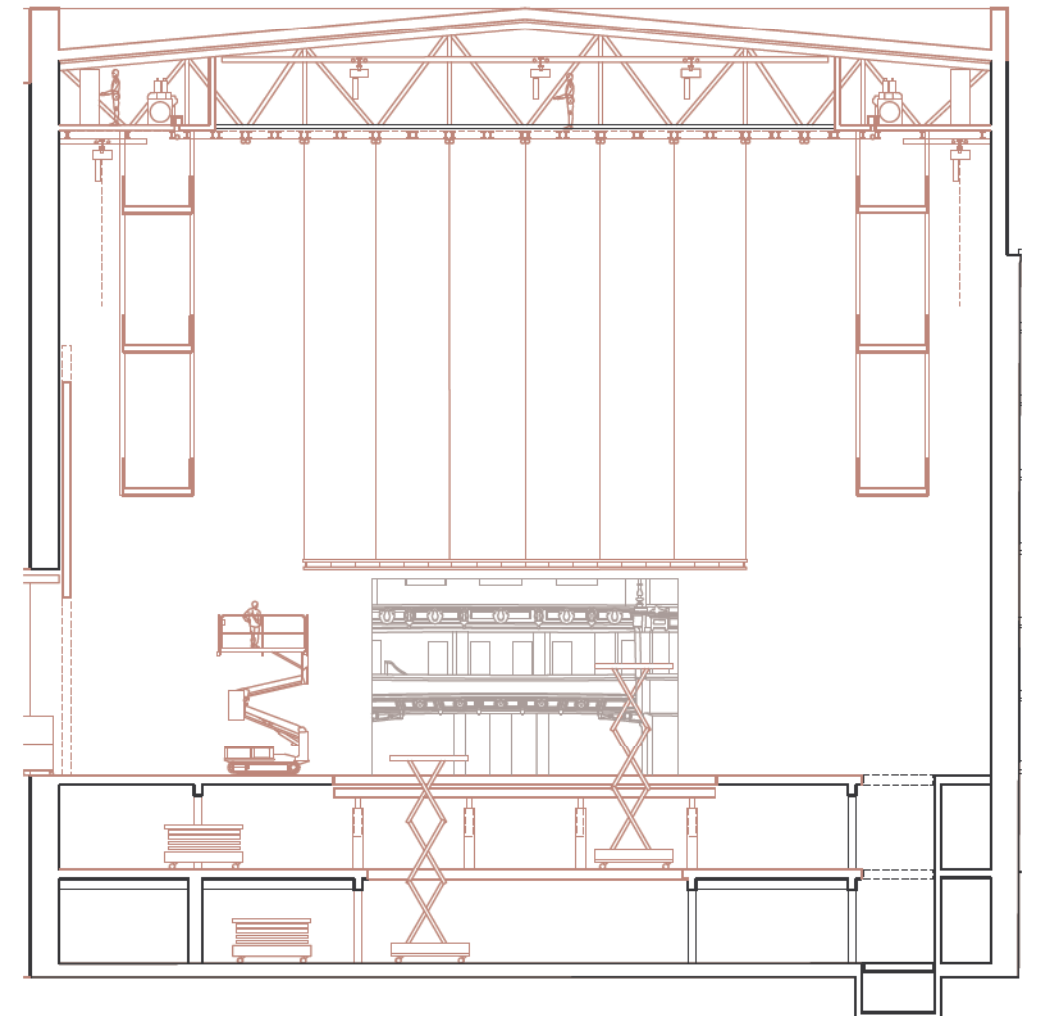
Een nieuwe structuur voor de toneeltoren zou het mogelijk maken om de hoogte van de toneeltoren en de rollenzolder te vergroten, waardoor meer hoogte wordt gecreëerd voor het ophangen van decorstukken en de toegankelijkheid binnen de toneeltoren kan worden geoptimaliseerd. Een volledig geautomatiseerd trekkensysteem kan zo worden geïnstalleerd ter vervanging van het verouderde systeem met contragewichten. Zo kan worden

voldaan aan de vereisten inzake belasting, snelheid en gesofisticeerde besturingssystemen welke gebruikelijk zijn voor hedendaagse opera en balletvoorstellingen, zonder overbelasting van de structuur te veroorzaken. Bijkomende punttakels en kettingtakels op rails dienen inbegrepen te worden in het nieuwe ontwerp. Omsloten motoren ruimtes kunnen worden voorzien om het geluid van het trekkensysteem te minimaliseren, waardoor de artistieke kwaliteit van de producties verder wordt verbeterd.

Het bestaande brandgordijn-hijssysteem en de rookluiken bovenin de toneeltoren vereisen renovatie of vernieuwing. Andere veranderingen en/of verbeteringen zoals aanpassingen aan de prosceniumopening, een verstelbaar proscenium, het podiumgordijn, lichtbruggen, kabelbeheersystemen naar lichtbruggen, werklichtsysteem, podiummanagement en andere zaken zijn onderhevig aan verder overleg met de eindgebruikers om de vereisten en voorkeuren vast te leggen in relatie tot het budget.

Voorgestelde toneeltoren zonder verhoging

Voorgestelde toneeltoren met verhoging

Kleine zaal

De kleine zaal wordt opgevat als een flexibele ruimte welke kan voorzien in een brede variëteit aan voorstellingen. Momenteel werd het primaire gebruik verondersteld als zijnde kleinschalige kameroperavoorstellingen, muziektheater en klassieke of hedendaagse muziekrecitals. Mogelijks zal het ook gebruikt worden voor meer avant-garde voorstellingen met dans of performance, voor masterclasses en publieke lezingen of voor commercieel gebruik zoals conferenties en verkoop evenementen.

Momenteel wordt een eenvoudige lay-out voorgesteld die voorziet in flexibiliteit en het aantal zitplaatsen maximaliseert. Dit is echter slechts een mogelijke optie, gesprekken met Opera Ballet Vlaanderen en andere gebruikers zijn essentieel voor het uitwerken van het plan van eisen zodat duidelijke prioriteiten en voorkeuren vastgelegd kunnen worden.

Het bekomen van juiste volume is een essentieel onderdeel van het akoestische ontwerp van elke ruimte inzake nagalmtijd en luidheid. Het voorgestelde ontwerp voorziet in 7m³ per persoon bij ingetrokken stoelen, een geschikt volume voor kleinschalige operavoorstellingen of recitals. Voorstellingen met versterkte muziek, zoals hedendaagse ballet- of jazzuitvoeringen, vereisen een meer gecontroleerde akoestische setting. Dit kan worden bereikt door het plaatsen van geluidsabsorberende gordijnen rondom aan de bovenzijde van de wanden of opendraaiende panelen dewelke een absorberende afwerking blootstellen. Bijkomende flexibiliteit kan bekomen worden door gebruik te maken van mobiele zittribunes zoals bvb de kleine zaal van het Operagebouw te Kopenhagen.

Achtergrondgeluiden dienen tot een minimum gereduceerd te worden en vereisen lage luchtsnelheden voor de ventilatietechnieken. De positionering onder het technische ruimte maakt het mogelijk de ruimte voor verticale schachten te beperken, desalniettemin dienen de luchtkanalen die hiervoor nodig zijn dienen zorgvuldig geïntegreerd te worden in de afwerking.

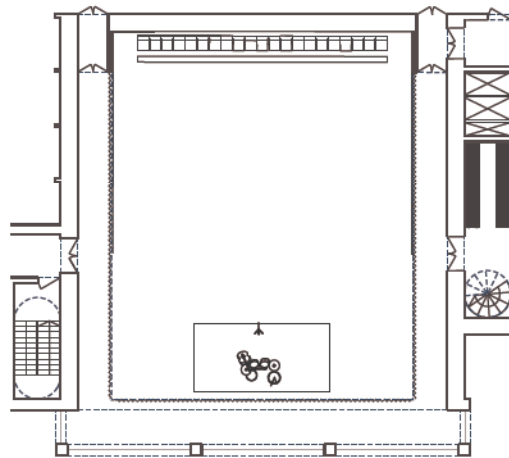
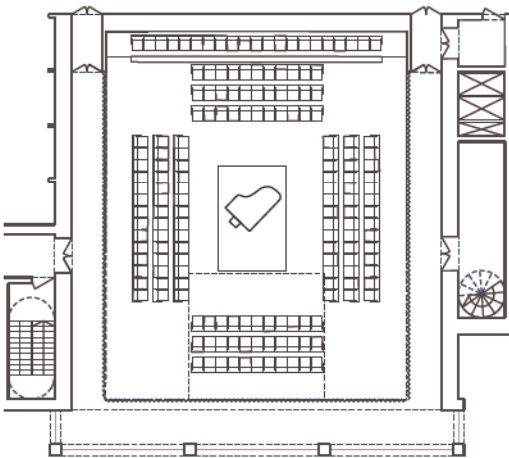
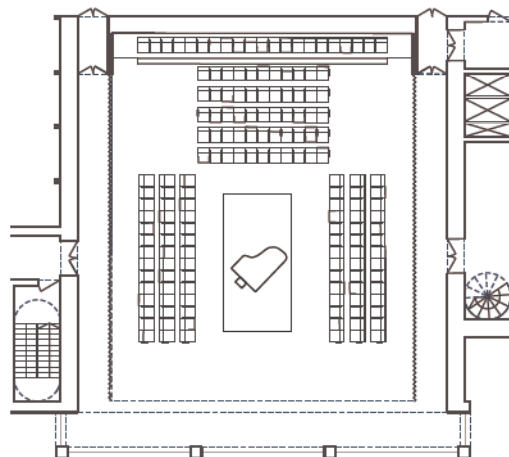
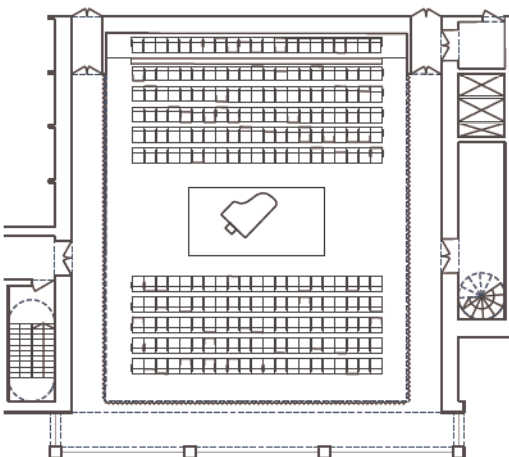
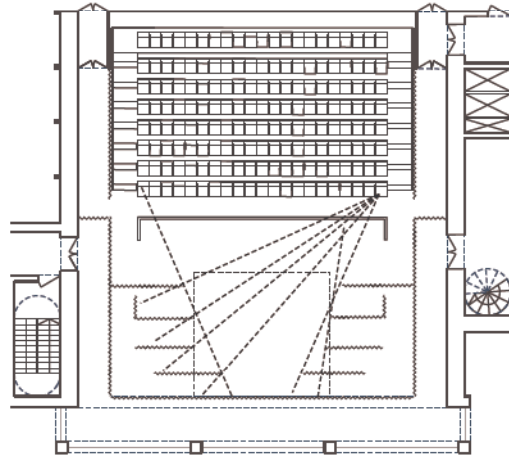
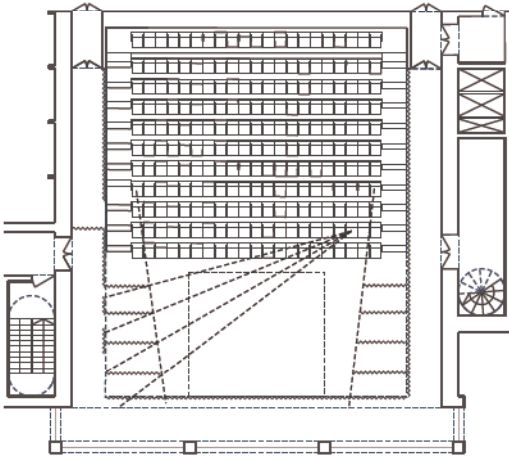
De voorgestelde lay-out toont een enkele zone met telescopische zitplaatsen, welke trapsgewijs leidt naar een balkon aan drie zijdes, geschikt voor zowel publiek als artiesten. De zitplaatsen kunnen eenvoudig en snel worden ingetrokken om een open ruimte te bekomen. Zo kan de ruimte plaats bieden aan een staand publiek of stoelen een vlakke vloer met een tijdelijk verhoogd podium voor recitals.

Het podium is open, maar kan worden afgesloten door het ophangen van afstopningsdoeken en een zacht proscenium. Een aantal eenvoudige gemotoriseerde

trekken kunnen voorzien in het ophangen van doeken, belichting, projectie, luidsprekers en decorstukken boven het podium, een volledige toneeltoren lijkt niet opportuun. Een niveauverschil tussen muzikant en artiest kan worden verwezenlijkt met demonteerbare platformen.

Technische toegang boven de zittribune wordt voorzien met een gespannen kabelnet. Hierdoor kan de verlichting snel worden herschikt om een verscheidenheid aan voorstellingen te accommoderen zonder risico's inzake het werken op hoogte. Een technische regiepositie voor belichting, geluid en video bediening bevindt zich op hoger niveau.

Een volledige technische infrastructuur met belichting voorzieningen, data aansluitingen, aansluitpanelen voor geluid en communicatie, bekabeling, ontsluiting zal worden voorzien om een variëteit aan voorstellingen te ondersteunen, verbonden met andere voorstellingsruimtes binnen het gebouw.

Verschillende opstellingen voor de kleine zaal